

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สภาพและกระบวนการของการใช้เพิ่มสะสมงานเพื่อประเมินนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพการวัดและประเมินผลนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
- ตอนที่ 2 การประเมินผลการเรียนแบบเดิมและการประเมินผลการเรียนตามสภาพที่แท้จริง
- ตอนที่ 3 เพิ่มสะสมงานและเพิ่มสะสมงานนักเรียน
- ตอนที่ 4 งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 สภาพการวัดและประเมินผลนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

หลักการวัดและประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตสามารถปรับตัวได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตได้อย่างสงบสุข ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว หลักการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษาประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้(กระทรวงศึกษาธิการ , 2535)

1.ให้โรงเรียนทำหน้าที่ประเมินผลตัดสินและอนุมัติผลการเรียนทุกระดับชั้น โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1.1 วัดและประเมินผลการเรียนทุกประเภท ทั้งการประเมินผลก่อนเรียน การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลรวมปลายภาคหรือปลายปี โดยประเมินทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกระดับชั้น

1.2 ตัดสินผลการเรียน โดยพิจารณาจากเกณฑ์การตัดสินในเรื่องเวลาเรียนการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลปลายปี

1.3 อนุมัติผลการเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ อนุมัติการเลื่อนชั้นและอนุมัติให้ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือเป็นการจบหลักสูตรประถมศึกษาด้วย

2.การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยทำการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เมื่อพบว่าผู้เรียนคนใดมีความสามารถไม่ถึงเกณฑ์ของแต่ละจุดประสงค์ก็จะได้ศึกษาว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนในเรื่องใด แล้วจึงทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น วิธีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาศึกษามีข้อกำหนดเป็นขั้นตอนดังนี้

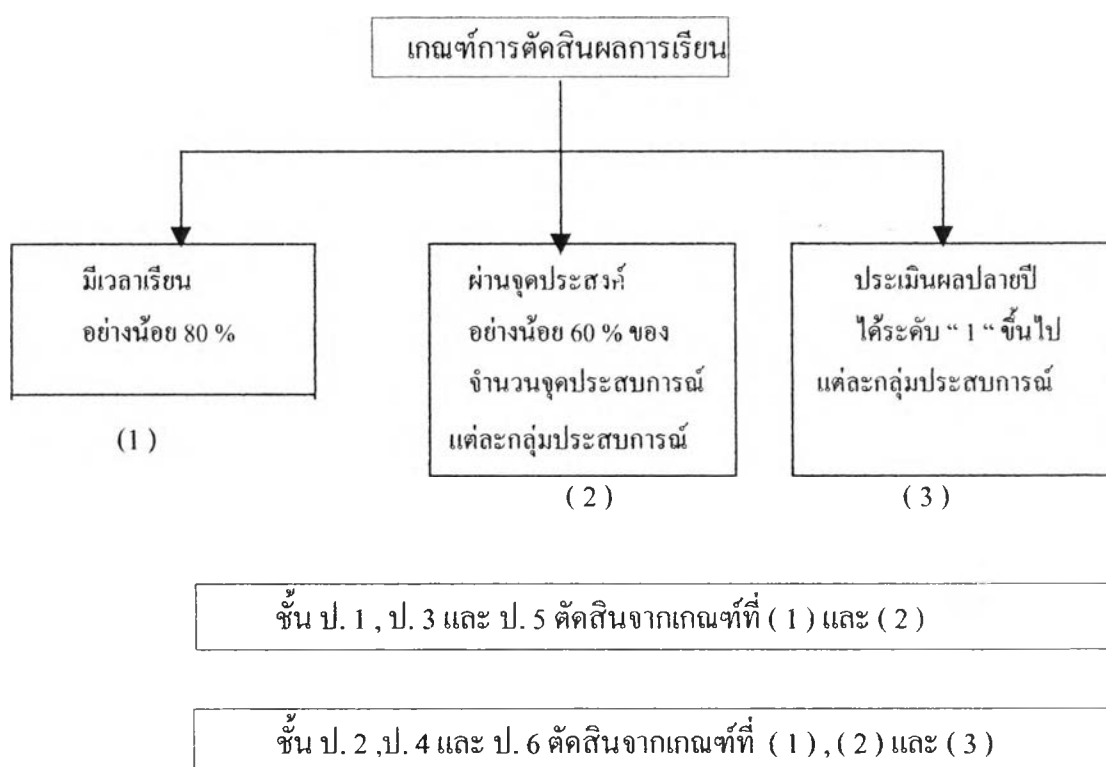
2.1 แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผลเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ ก่อนทำการสอนจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร ดังนั้นในการสอนแต่ละกลุ่มประสบการณ์ถือว่า จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์เป็นเป้าหมายที่ผู้สอนจะต้องพยายามทำให้ผู้เรียนบรรลุและเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่า การเรียน ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติอย่างไร ดังนั้น ก่อนทำการสอนควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีจุดประสงค์การเรียนรู้อะไร ควรเรียนภาคเรียนใด ผู้สอนจะดำเนินการสอนอย่างไร ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไร การวัดผลและประเมินผลจะมีวิธีการอย่างไร

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้

2.3 ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานเบื้องต้นของผู้เรียนว่ามีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเริ่มเรียนในกลุ่มประสบการณ์นั้นหรือไม่ โดยการให้ประเมินผลที่พฤติกรรมก่อนเรียน ถ้าผู้เรียนยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอให้ผู้สอนดำเนินการสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์ก่อนเรียนหรือพฤติกรรมที่ต้องมีมาก่อนนั้น ในการปฏิบัติการประเมินก่อนเรียน ไม่จำเป็นต้องประเมินทุกคาบที่ทำการสอน อาจประเมินเมื่อเริ่มต้นการเรียนในบทเรียนใหม่หรือขึ้นหน่วยใหม่ โดยพิจารณาว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่อยู่ในหน่วยการเรียนนั้น

2.4 ระหว่างภาคเรียนให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียน เป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์ ในการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียน โดยบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ควรให้เรียนทีละหน่วยย่อย ๆ เรียงตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ โดยผู้เรียนได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนแต่ละหน่วย เพื่อเป็นการเสริมแรงกระตุ้นให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียน ดังนั้น เมื่อสอนจบแต่ละหน่วยให้ทำการประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ละหน่วยเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคเรียน แล้วนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เช่น เพื่อพัฒนาการเรียนของผู้เรียน หรือเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้

2.5 การประเมินผลปลายภาคเรียนให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญโดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้นทั้งนี้ให้มีการประเมินผลปลายภาคเรียนทุกภาคทุกกลุ่มประสบการณ์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ไม่ต้องประเมินผลปลายภาคเรียนสุดท้ายแต่ให้ประเมินผลปลายปี

ภาพประกอบที่ 1 เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนในระดับประถมศึกษา

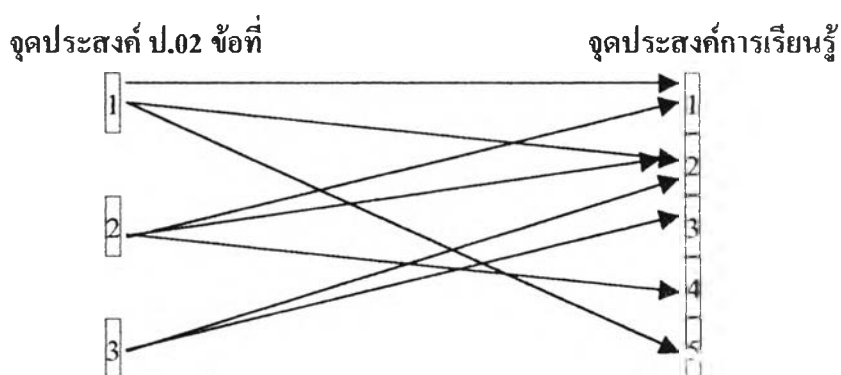
การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น (ป.02)

เนื่องจากจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในเอกสาร ป. 02 เป็นจุดประสงค์ที่เน้นการพัฒนาสมรรถภาพและความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการเข้าร่วมกิจกรรมตามลักษณะการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ไม่ได้เป็นจุดประสงค์ที่เน้นเนื้อหาหรือตัวกิจกรรมโดยตรง จึงไม่สามารถสรุปหรือตัดสินผลการเรียนตามจุดประสงค์ได้ทันที การตรวจสอบการผ่านจุดประสงค์จึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรม ครูจะต้องพิจารณาว่ากิจกรรมที่จัดเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ข้อใดในกลุ่มประสบการณ์นั้น โดยคำนึงถึงความรู้ ความคิด ค่านิยม ทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากการร่วมกิจกรรม เช่น ในกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์เมื่อจะสอน เรื่อง เศษส่วนมีจุดประสงค์ ป. 02 ที่เกี่ยวข้องกันคือจุดประสงค์ข้อ 1 - 8 ควรกำหนดจุดประสงค์ที่จะ

ต้องตรวจสอบภายหลังการสอน เป็นต้น! ดังนั้น เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูจะต้องประเมินผลว่าผู้เรียนแต่ละคนบรรลุหรือผ่านจุดประสงค์ข้อใดบ้าง แล้วบันทึกผลการประเมินนั้นสะสมไว้ ถ้าหากมีผู้เรียนคนใด ไม่ผ่านจุดประสงค์ข้อใดก็ให้ซ่อมทันทีเป็นรายกิจกรรมไป

ในการสรุปเป็นความสำเร็จตามจุดประสงค์ ป.02 ครูควรตรวจสอบไว้ล่วงหน้าว่าจุดประสงค์ ป.02 แต่ละข้อจะสรุปได้จากจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนข้อใดได้บ้าง โดยวิธีทำตารางเทียบไว้ หรือเรียกว่า เป็นการสร้างเส้นสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ ป.02 แต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกบทเรียน ดังตัวอย่างในภาพ

ภาพประกอบที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ ป.02 แต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ , 2535

เอกสารประเมินผลการเรียนในระดับประถมศึกษา

เอกสารที่เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีดังนี้

1. สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01) เป็นเอกสารที่ใช้สำหรับสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเพื่อแจ้งผลการเรียนและความเป็นไปของผู้เรียนให้แต่ละฝ่ายได้รับทราบ ในเอกสารนี้จะมีข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของผู้เรียน ข้อมูลทางบ้าน ระดับพัฒนาการทางร่างกาย เวลาเรียนในรอบปี ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการประเมินการเรียนปลายภาค / ปลายปี ความคิดเห็นของโรงเรียน และความคิดเห็นทางบ้าน

2. แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป. 02) เป็นเอกสารที่ใช้สำหรับกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนและการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่โรงเรียนจะต้องเก็บรักษาไว้ตลอดไป เพื่อใช้ตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

3. สมุดประจำชั้น (ป.02 - 2) เป็นเอกสารที่ใช้สำหรับกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ได้แก่ข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน ผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ผลการประเมินการเรียนปลายภาค / ปลายปี และการตัดสินผลการเรียน

4. บัญชีเรียกชื่อ (ป.03) เป็นเอกสารที่ใช้สำหรับบันทึกเวลาเรียนของผู้เรียนเป็นรายห้อง ซึ่งกรมวิชาการเป็นผู้กำหนด

5. หลักฐานแสดงผลการเรียนเพื่อย้ายสถานศึกษา หรือได้รับการยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.04) เป็นเอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานแสดงผลการเรียนสำหรับผู้ที่จะออกจากโรงเรียนในขณะที่ยังไม่จบหลักสูตร เพราะได้รับการยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ จะได้เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานการเรียนของตน

6. หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.05) เอกสารนี้จะกรอกข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกกลุ่มประสบการณ์ การประเมินผลการเรียนปลายภาค / ปลายปีทุกกลุ่มประสบการณ์ กลุ่มประสบการณ์พิเศษที่ผู้เรียนเลือกเรียนและความรู้ความสามารถพิเศษของผู้เรียน

7. ระเบียบสะสม (ป.06) ใช้สำหรับกรอกข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลซึ่งประโยชน์ในการแนะแนว

หลักการประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ความบอบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี โดยให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงพอที่จะตัดสินใจ ประกอบสัมมาอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงานตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชน และครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคมตั้งนั้น วิธีการวัดผลและประเมินผลจึงต้องกำหนดให้สอดคล้องและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533)

1. ให้สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียนในเรื่องของเกณฑ์และแนวดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนไว้ก่อน แล้วจึงจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมทั้งประกาศให้สถานศึกษาภายในกลุ่มทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติ สิ่งทีกลุ่มโรงเรียนจะต้องดำเนินการมีดังต่อไปนี้

1.1 กำหนดอัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนกับปลายภาคเรียนของแต่ละรายวิชา

1.2 จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา

1.3 เลือกและกำหนดจุดประสงค์สำคัญหรือจุดประสงค์ปลายทาง เพื่อวัดผลกลางภาคเรียนและวัดผลปลายภาคเรียน

1.4 จัดทำข้อสอบวิชาบังคับแบบไว้ใช้ในกลุ่ม

นอกจากนี้กลุ่มโรงเรียนควรพิจารณาหาทางร่วมมือกันในการจัดสอนภาคฤดูร้อนเพื่อสอบแก้ตัวให้กับผู้เรียนหรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ และทำให้มาตรฐานการศึกษาภายในกลุ่มใกล้เคียงกัน

2. ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดหน่วยการเรียนรู้ การคิดหน่วยการเรียนรู้ให้ถือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดให้เวลาเรียน 1 คาบใน 1 สัปดาห์ ตลอดปี 40 สัปดาห์ มีค่า 1 หน่วยการเรียนรู้ หรือเวลาเรียน 2 คาบใน 1 สัปดาห์ ต่อ 1 ภาคเรียน 20 สัปดาห์ มีค่า 1 หน่วยการเรียนรู้

3. การประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา โดยเลือกใช้กระบวนการต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับธรรมชาติของรายวิชาและระดับของพฤติกรรม

4. มีการประเมินผลทั้งเพื่อปรับปรุงการเรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ควรกระทำอย่างต่อเนื่องหรือเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อย เมื่อพบว่าผู้เรียนคนใดมีความสามารถไม่ถึงเกณฑ์ของแต่ละจุดประสงค์ควรจะได้ศึกษาว่า ผู้เรียนมีข้อบกพร่องหรือมีจุดอ่อนในเรื่องใดแล้วจึงทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นจึงประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เพราะการปล่อยให้ผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ที่สำคัญย่อมอาจส่งผลทำให้ผู้เรียนได้ระดับผลการเรียน '0' หรือ 'ร' ในรายวิชานั้นและทั้งยังจะส่งผลให้เกิดปัญหาในภายหลัง กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนเรียนครบตามโครงสร้างของหลักสูตร ผู้เรียนอาจจะไม่มีความรู้เพียงพอตามที่หลักสูตรกำหนด หรือมีคุณสมบัติไม่ครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

5. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

5.1 แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผลการเรียน เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชาก่อนการสอนรายวิชานั้น

5.2 จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ

5.3 ประเมินก่อนเรียนเพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ว่ามีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนต่อในรายวิชาใหม่หรือไม่ ถ้าพบว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ไม่พอหรือยังมีพฤติกรรมขั้นต้นก่อนเรียน ให้ผู้สอนจัดดำเนินการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนจนมีความรู้เพียงพอที่จะเรียนต่อไปได้

5.4 วัดและประเมินผลระหว่างภาคเรียนเพื่อศึกษาผลการเรียน เพื่อจัดการสอนซ่อมเสริมและเพื่อนำคะแนนจากการวัดผลและประเมินผลไปรวมกับการวัดผลปลายภาคเรียนโดย

ให้วัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลระหว่างภาคเรียน ประกอบด้วย

5.4.1 วัดผลและประเมินระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ โดยให้โรงเรียนเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์

5.4.2 วัดผลกลางภาคเรียนอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยให้กลุ่มโรงเรียนเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์

5.4.3 ประเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตลอดภาคเรียน ให้โรงเรียนเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะที่จะประเมิน โดยเน้นความรู้สึกรู้สึกและคุณภาพของการแสดงออก

5.4 วัดผลปลายภาคเรียนเพื่อตรวจสอบผลการเรียน โดยวัดให้ครอบคลุมจุดประสงค์ที่สำคัญ ตามที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด วิธีเลือกจุดประสงค์ใดมาวัดผลปลายภาคเรียนมีหลายวิธีเช่น

5.5.1 สุ่มเลือกจุดประสงค์การเรียนรู้จากจุดประสงค์ทั้งหมด

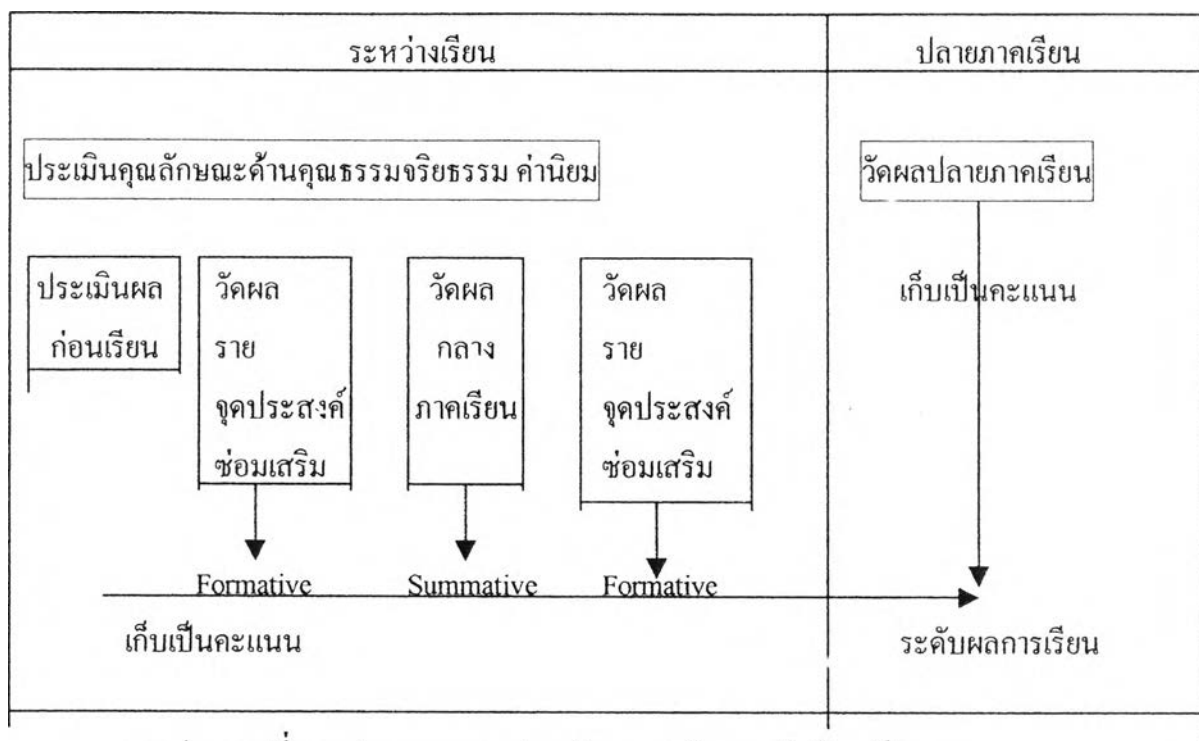
5.5.2 เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ แล้วสุ่ม

5.5.3 เรียงลำดับความสำคัญด้วยการจัดอันดับจุดประสงค์การเรียนรู้ในการจัดอันดับ อาจให้ผู้สอนในรายวิชาเดียวกันหลาย ๆ คน หรือจะอาศัยคนหลายกลุ่มช่วยก็ได้ เช่นผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

5.5.4 เลือกเฉพาะจุดประสงค์ปลายทาง

6. การตัดสินผลการเรียนให้นำคะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนนปลายภาคเรียนตามอัตราส่วนที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด แล้วนำมาเปลี่ยนเป็นระดับผลการเรียน ระดับผลการเรียนของแต่ละรายวิชาจะต้องประกอบด้วยคะแนนระหว่างภาคเรียนและคะแนนปลายภาคเรียนรวมกัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

วิธีการประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 3 รูปแบบของการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษา

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ , 2535

จากภาพหมายความว่าในการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย จะแบ่งคะแนนเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ คะแนนเก็บระหว่างภาคเรียนและคะแนนสอบปลายภาคเรียน สำหรับคะแนนเก็บระหว่างภาคเรียน จะประกอบด้วยคะแนน 3 ส่วน คือ การทดสอบกลางภาคเรียน อย่างน้อย 1 ครั้ง จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะเลือกเก็บคะแนนในบางจุดประสงค์ที่สำคัญเท่านั้น จุดประสงค์ใดที่เก็บคะแนน ให้แจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า อีกส่วนหนึ่งได้แก่คะแนนคุณลักษณะ จริยธรรม ค่านิยม โดยให้ประเมินตลอดภาคเรียน เน้นการแสดงออกเป็นประจำด้วยความชื่นชม ไม่ใช้การสอบวัดด้วยข้อสอบหรือจำนวนครั้งที่แสดงออก แต่เป็นระดับคุณภาพการแสดงออก

7. ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนในแต่ละรายวิชา ดังต่อไปนี้

- 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- 1 หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- 0 หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

สำหรับเกณฑ์ขั้นต่ำที่ให้ถือปฏิบัติในที่นี้ หมายถึงร้อยละ 50 ของคะแนนระหว่างภาคเรียน กับปลายภาคเรียนตามอัตราส่วนที่กำหนด ส่วนช่วงคะแนนอื่น ๆ นั้นให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะแต่ละรายวิชามีลักษณะธรรมชาติของวิชาไม่เหมือนกันจึงเปิดโอกาสให้ยืดหยุ่นได้

8. การตัดสินผลการเรียนให้ถือปฏิบัติดังนี้

8.1 พิจารณาตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา

8.2 พิจารณาตัดสินว่าผู้เรียนได้หน่วยการเรียนเฉพาะผู้ที่สอบได้ระดับผลการเรียน 1 ถึง 4 เท่านั้น

8.3 วัดผลปลายภาคเรียนเฉพาะผู้ที่มีเวลาเรียนตลอดภาคเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น

8.4 ผู้เรียนที่มีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 ของเวลาเรียนในรายวิชานั้นและไม่ได้รับการผ่อนผันให้เข้ารับการวัดผลปลายภาคเรียนให้ได้ผลการเรียน ‘มส’ ให้ได้ระดับผลการเรียน ‘0’

8.5 ผู้เรียนที่สุจริตในการสอบ หรือทุจริตในงานที่มอบหมายให้ทำในรายวิชาใด ครั้งใดก็ตาม ให้คะแนน ‘0’ ในครั้งนั้น

8.6 เรียนที่ไม่ได้วัดผลกลางภาคเรียน ไม่ได้วัดผลปลายภาคเรียน ไม่ได้ส่งงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ หรือมีเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ประเมินผลการเรียนไม่ได้ให้ได้ผลการเรียน ‘ร’ กรณีที่ผู้เรียนได้ผลการเรียน ‘ร’ เพราะไม่ส่งงานนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสถานศึกษา

8.7 ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ โดยผ่านเกณฑ์การประเมินให้ได้ผลการเรียน ‘ผ’ ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ได้ผลการเรียน ‘มผ’

9. การเปลี่ยนระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติดังนี้

9.1 การเปลี่ยนระดับผลการเรียนจาก ‘0’ ให้สถานศึกษาจัดสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์ที่ผู้เรียนสอบไม่ผ่านก่อน แล้วจึงสอบแก้ตัว และให้สอบแก้ตัวได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในภาคเรียนถัดไป ถ้าผู้เรียนไม่มาดำเนินการสอบแก้ตัวตามระยะเวลาที่กำหนดไว้นี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษาที่จะพิจารณาขยายเวลาการแก้ ‘0’ ออกไปอีก 1 ภาคเรียน การสอบแก้ตัวให้ได้ระดับผลการเรียนไม่เกิน ‘1’ ถ้าสอบแก้ตัว 2 ครั้งแล้วยังได้ระดับผลการเรียน ‘0’ อีกให้ปฏิบัติดังนี้

9.1.1 ถ้าเป็นรายวิชาบังคับแกนภาษาไทยและสังคมศึกษา ให้เรียนซ้ำ

9.1.2 ถ้าเป็นรายวิชาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษาที่จะให้เรียนซ้ำหรือเปลี่ยนรายวิชาเรียนใหม่ หรือไม่ต้องสอบแก้ตัวอีกแล้วแต่กรณี

9.2 การเปลี่ยนผลการเรียน ‘ร’ แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

9.2.1 ในกรณีที่ผู้เรียนได้ผลการเรียน 'ร' เพราะเหตุสุดวิสัย เมื่อผู้เรียนได้เข้าสอบหรือส่งงานที่คิดค้างอยู่ เสร็จเรียบร้อยแล้ว หรือแก้ปัญหาเสร็จสิ้นแล้วให้ได้ผลการเรียนตามปกติ (ตั้งแต่ 0 – 4)

9.2.2 ในกรณีที่ผู้เรียนได้ผลการเรียน 'ร' โดยหัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ใช่เหตุสุดวิสัย เมื่อผู้เรียนได้เข้าสอบ หรือส่งผลงานที่คิดค้างอยู่ หรือแก้ปัญหาเสร็จสิ้นแล้ว ให้ได้ผลการเรียนไม่เกิน '1'

9.3 การเปลี่ยนแปลงผลการเรียน 'มส' แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

9.3.1 กรณีที่ผู้เรียนได้ 'มส' เพราะมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แต่มากกว่าร้อยละ 60 ของเวลาเรียนทั้งหมด ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเรียนเพิ่มเติม โดยใช้ชั่วโมงสอนซ่อมเสริมหรือมอบหมายงานให้ทำงานมีเวลาเรียนครบตามที่กำหนด แล้วจึงสอบให้เป็นกรณีพิเศษ ผลการสอบแก้ 'มส' ให้ได้ผลการเรียนไม่เกิน '1'

9.3.2 กรณีที่ผู้เรียนได้ผลการเรียน 'มส' และมีเวลาเรียนน้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลาเรียนทั้งหมด ให้สถานศึกษาจัดให้เรียนซ้ำ หรือเปลี่ยนรายวิชาใหม่ได้สำหรับรายวิชาบังคับเลือกหรือเลือกเสรี

เอกสารประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ดังนี้

1. ระเบียบแสดงผลการเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (รบ.1-ค และ รบ.1-ป) ใช้เป็นหลักฐานแสดงผลการเรียนของผู้เรียนทั้งเมื่อระหว่างยังศึกษาอยู่ หรือออกจากสถานศึกษาแล้ว

2. แบบรายงานผลการเรียนของผู้ที่จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (รบ.2-ค และ รบ.2-ป)

3. สมุดประเมินผลรายวิชา (รบ.3 – ค และ รบ. 3 – ป) ใช้สำหรับบันทึกเวลาเรียนและการประเมินผลการเรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องเก็บไว้อย่างน้อย 1 ภาคเรียนหลังจากจบการเรียนรายวิชานั้น

4. สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (รบ.4-ค และ รบ.4-ป) ใช้รายงานให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทุกภาคเรียน โดยจะมีผลการเรียนเป็นรายวิชา หน่วยการเรียนที่เรียน หน่วยการเรียนที่ได้ หน่วยการเรียนทั้งหมดที่ได้ของภาคเรียนนั้น และความเห็นอื่น ๆ ของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. ใบรับรองผลการเรียน (รบ.5-ค และ รบ.5 –ป) ใช้เป็นเอกสารรับรองผลการเรียน หรือกำลังรออนุมัติการจบหลักสูตร

6. ระเบียบสะสม (รบ.6-ค และ รบ.6-ป) เป็นเอกสารรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ของผู้เรียน

ตอนที่ 2 การประเมินผลการเรียนแบบเดิมและการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง

การประเมินผลแบบเดิม (traditional assessment) เป็นการประเมินผลงานแบบประเพณีนิยมที่ได้ปฏิบัติกันมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลในปัจจุบันคือ การใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (criterion-referenced evaluation) เป็นการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนข้อมูลบ่งชี้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาที่เรียนถึงขั้นที่ยอมให้ผ่านได้หรือไม่ โดยอิงกับเกณฑ์ที่ใช้เป็นจุดตัดสินความสามารถของผู้เรียน (สุวิมล ว่องวานิช, 2536) โรงเรียนต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้ใช้วิธีการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์เพื่อใช้แปลความหมายคะแนน โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (สมชาย มิ่งมิตร , 2539)

ระบียบว่าด้วยการวัดผลการเรียน พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ถือว่าได้ยึดรูปแบบการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ในการตัดสินผลการเรียนเพราะมีการนำคะแนนที่ได้จากการสอนในแต่ละรายวิชามาตัดสินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือหลังจากที่ครูได้ทำการสอนตามจุดประสงค์การเรียนที่ตั้งไว้และได้สร้างแบบทดสอบขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินผลเพื่อได้คะแนนออกมาแล้วก็นำมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียน

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ
4	ผลการเรียนดีมาก	80 – 100
3	ผลการเรียนดี	70 - 79
2	ผลการเรียนปานกลาง	60 - 69
1	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด	50 - 59
0	ผลการเรียนต่ำ	0 - 49

การประเมินตามสภาพจริง

ความหมายของการประเมินตามสภาพจริงมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายตามแต่ใครจะเน้นไปทางใด แต่โดยสรุปแล้วจะเน้นที่ความจริง (realistic) ในชีวิตจริง โดยมีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กันไปดังนี้

Costa (1989) ได้ให้ความหมายของการประเมินสภาพจริงว่าเป็นการประเมินการสังเกตพฤติกรรม เพิ่มสะสมงาน โครงการตลอดภาคเรียน การจด บันทึกต่าง ๆ ตัวอย่างงานเขียน

Cradler (1991) ได้ให้ความหมายของการประเมินสภาพจริงว่า เป็นการประเมินสิ่งที่นักเรียนได้แสดงความสามารถในการใช้ทักษะการคิด และความรู้เพื่อแก้ปัญหา

(authentic approach)

Herman, Ashacher and Winters (1992) ได้ให้ความหมายของการประเมินสภาพจริงว่าเป็นงานที่ใช้ความสามารถระดับสูง ใช้ทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความเป็นจริง

Bottge and Hasselbring (1993) ได้ให้ความหมายของการประเมินสภาพจริงของนักเรียนว่าเป็นการกำหนดสถานการณ์ที่เป็นจริง (realistic situation) ให้นักเรียนฝึกแก้ปัญหาโดยครูจัดกิจกรรมการสอนที่สะท้อนถึงชีวิตจริง

Dosterhot (1994) ได้ให้ความหมายของการประเมินสภาพจริงว่าเป็นการประเมินการแสดงหรือการปฏิบัติงานที่มีคุณค่าต่อชีวิตนักเรียน

จากความหมายที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงการประเมินสภาพจริงในทุกมุมมองต่าง ๆ โดยมีทั้งสิ่งที่เหมือนกันและแตกต่างกันพอจะสรุปเป็นความหมายของการประเมินสภาพจริง ได้ดังนี้

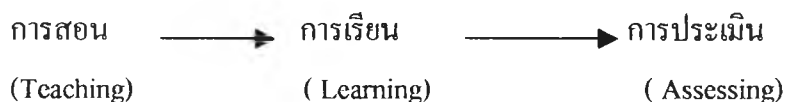
การประเมินสภาพจริง เป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงหรือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อนักเรียนเอง และเป็นการประเมินผลงานที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินสภาพจริงแนวคิดของการใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolios) ได้มาจากวิชาชีพกลุ่มอื่น ๆ เช่น สถาปัตยกรรม สื่อโฆษณา ศิลปกรรม การถ่ายภาพ และวรรณกรรม เป็นต้น คนในสาขาวิชาชีพเหล่านี้จะเก็บรวบรวมตัวอย่างผลงานเด่น ๆ ของตนมาจัดแสดงเผยแพร่หรือนำตัวอย่างงานยอดเยี่ยมเก็บใส่ในแฟ้มเก็บเอกสาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้แสดงถึงความพยายาม ความก้าวหน้า หรือความสัมฤทธิ์ ในการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ (Jasmine , 1992)

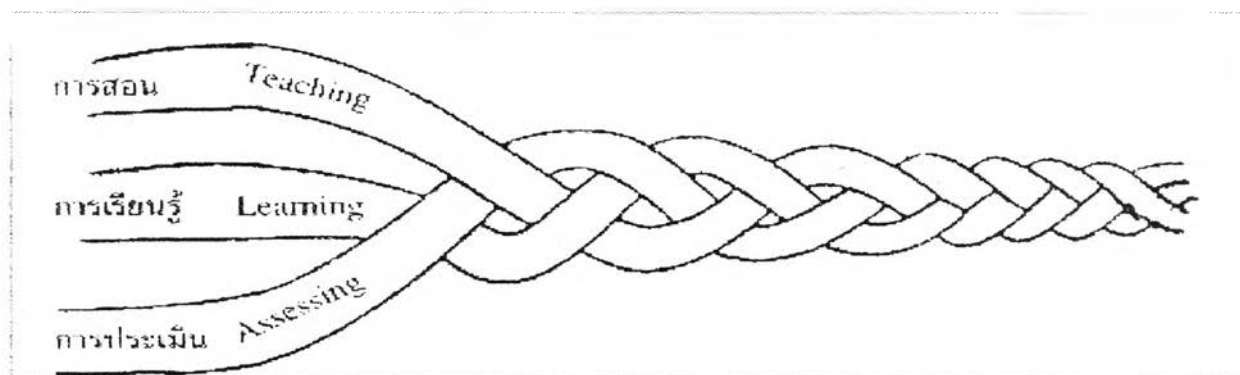
แนวคิดในการประเมินสภาพจริง

Puckett and Black (1994) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพจริงว่าครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสอนการเรียนการประเมินผลนั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นงานที่แยกออกจากกันแต่ตามความเป็นจริงแล้ว การสอน การเรียน การประเมินผลดำเนินไปด้วยกัน ที่ความสัมพันธ์กัน (interrelated) ทั้งหมดเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันดังภาพ

การประเมินผลแบบเดิม (Traditional Assessment)

การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment)

ภาพประกอบที่ 4 ความหมายของการประเมินผลแบบเดิมกับการประเมินตามสภาพจริง

จากภาพดังกล่าวจะเห็นว่ากระบวนการประเมินผลแบบเดิมและแบบใหม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการที่จะนำการประเมินผลรูปแบบใหม่มาใช้ ควรเริ่มจากวิธีการที่ง่าย ๆ ในวิชาที่มีความสะดวก มั่นใจ โดยทำการแทรกเข้าไปทีละน้อยในการ ประเมินผลสภาพจริง (Puckett and Black . 1994) และพิศเคทยังได้กล่าวอีกว่า การประเมินสภาพจริงจะต้องมีลักษณะดังนี้

กระตุ้นการพัฒนาการเรียนรู้

เน้นการพัฒนาที่ปรากฏให้เห็น

ทำให้เห็นความแกร่งของผู้เรียน

อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง

ยึดการปฏิบัติ

มีความสัมพันธ์กับการสอน

เน้นการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมาย

จะเกิดในทุกบริบทเท่าที่เป็นได้

ให้ภาพของการเรียนรู้

เกิดจากความร่วมมือของผู้ปกครอง ครู นักเรียนและคนอื่นที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ (Cradle, 1991 อ้างถึงใน จรรย์ คำยัง, 2538) ยังได้ให้แนวความของการประเมินสภาพจริงว่าเป็นการประเมินที่ไม่เน้นการประเมินทักษะ (skill assessment) แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดอย่างซับซ้อน (complex thinking) ในการทำงานและ (Jasmin , 1992 อ้างถึงใน จรรย์

คำยัง ,2538) กล่าวว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพการทำงานในปัจจุบัน (current work) ของนักเรียนและสิ่งทีนักเรียนได้ปฏิบัติจริง

การประเมินผลจากสภาพจริง (authentic assessment) หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น ไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง (กรมวิชาการ ,2540)

การประเมินผลจากสภาพจริง (authentic assessment) หมายถึง การประเมินผลโดยเน้นการปฏิบัติจริง เป็นการประเมินการกระทำการแสดงออกในหลาย ๆ ด้านของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกชั้นเรียน หรือสถานที่อื่น ๆ นอกโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,2540)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดหลักของการประเมินผลการเรียนจากสภาพจริงเป็นการประเมินผล การเรียนจากการที่ครูเฝ้าดูนักเรียน โดยอาศัยการสังเกตและเก็บข้อมูล อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนอยู่กับครู เป็นกิจกรรมที่สอดแทรกในสภาพการเรียนการสอนในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ค้นพบความรู้ เป็นผู้สร้างงาน นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริง ๆ (ปฏิพัทธ์ สุวรรณศร , 2538) การประเมินสภาพจริงจะครอบคลุมไปถึง การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน การจัดนิทรรศการ การทำงานกลุ่ม การแสดงการกระทำ การแสดงออก (performance) โครงการ การนำเสนอผลงาน แบบฝึกหัด บันทึกรายวัน (บุญเชิด ภิญ โฉนนั้นตพงษ์ , 2538)

ข้อแตกต่างของการประเมินผลแบบเดิมและการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

การประเมินผลแบบเดิมเป็นการประเมินผลที่ใช้แบบทดสอบหลังจากที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาตัดสินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

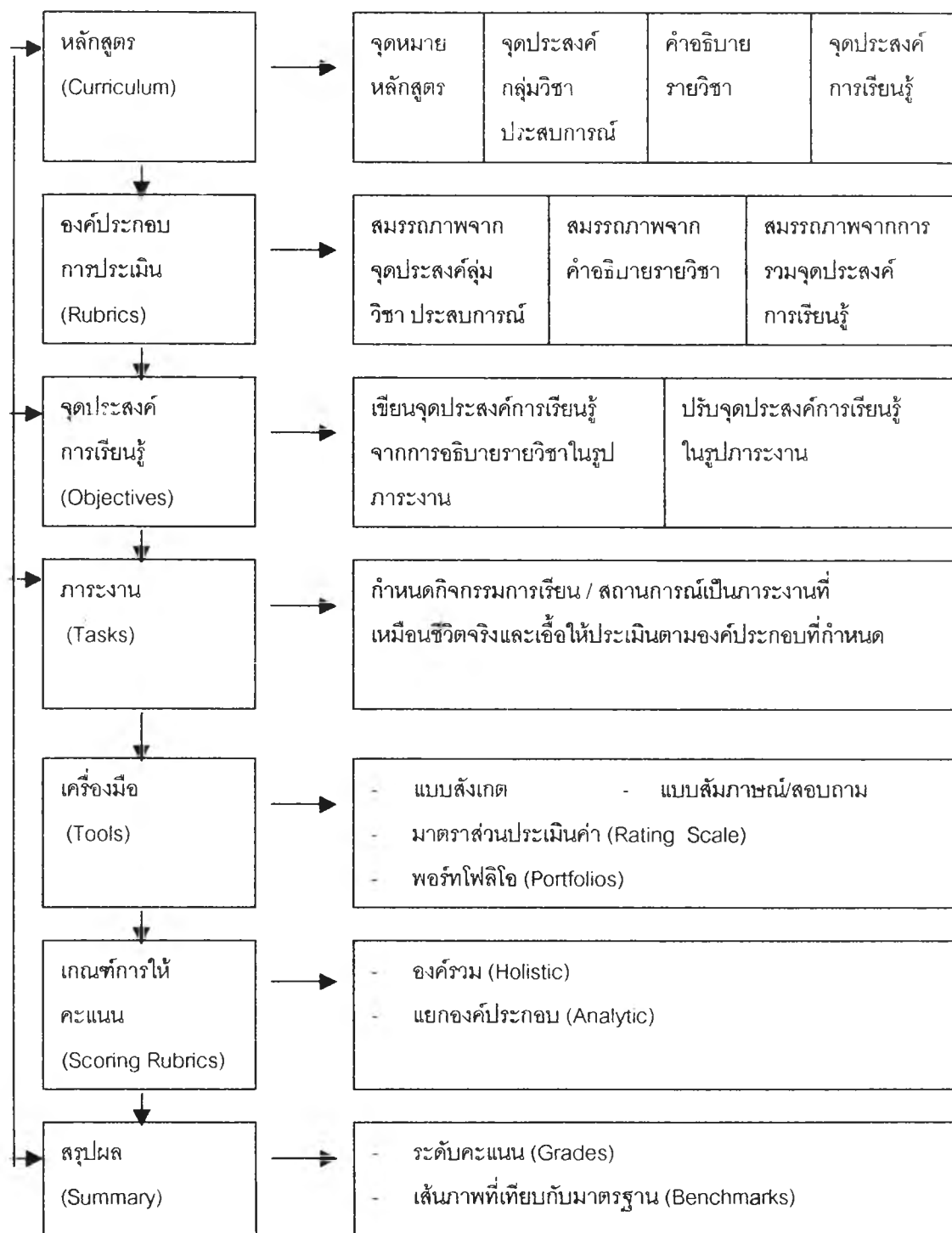
การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อนักเรียนเอง และเป็น การประเมินผลงานที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อหลีกเลี่ยงการสอบด้วยข้อสอบที่มีการดำเนินการสอบอย่างมีระบบแต่ยังตอบไม่ได้ว่าผลการสอบจะอ้างถึงทักษะ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใช้ การสังเกตการปฏิบัติงานการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน เพื่อจะนำมาสรุปให้เห็นการพัฒนาและเป็นการประเมินผลจากรายงานหรือหลักฐานการปฏิบัติงานจริงของนักเรียนในขณะที่เรียน เช่น การบันทึก การปฏิบัติงาน (ส. วาสนา ปวาลพฤษย์, 2537)

การวัดประเมินผลแบบเน้นการปฏิบัติจริงเป็นวิธีการที่เป็นธรรมชาติมากและให้ประโยชน์มากต่อตัวของนักเรียนเอง ต่อครูผู้สอนและต่อผู้ปกครองในการนำไปใช้นอกเหนือจากการเตรียม การ ครูต้องคำนึงถึง การใช้แหล่งรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลจากสภาพจริง และสะท้อน

ตนเองของการประเมินตนเองและควรมีการเตรียมการจัดการเรียนการสอนและประเมินผล ดังแบบจำลองการประเมินตามสภาพจริง

แบบจำลองการประเมินตามสภาพจริง

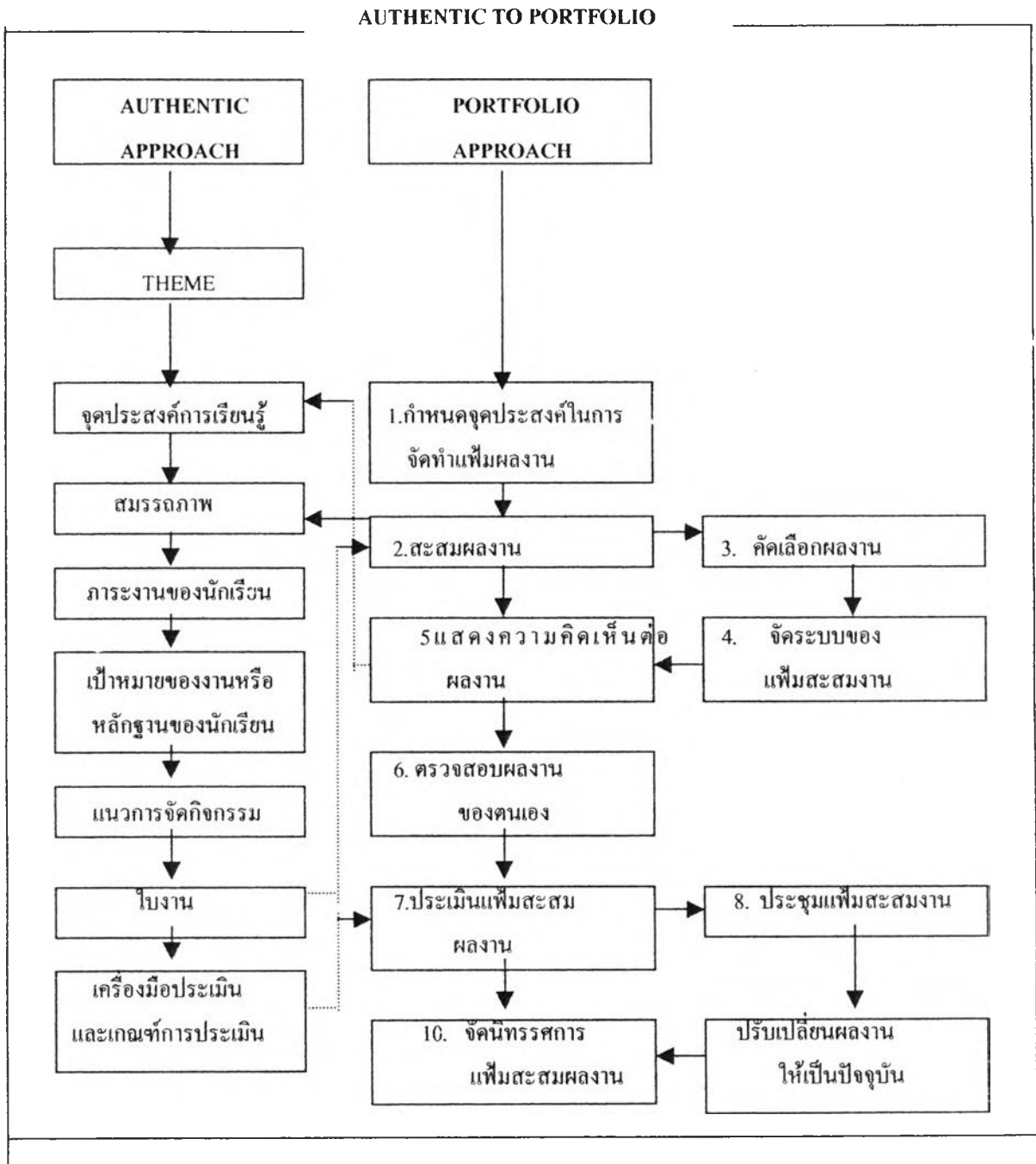
(Authentic Assessment Model : CROTTSS Model)

ภาพประกอบที่ 5 แบบจำลองการประเมินตามสภาพจริง

ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2540

ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตามสภาพจริงกับการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน

ภาพประกอบที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตามสภาพจริงกับการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน

ที่มา : บุรชัย ศิริมหาสาร , 2541

ตอนที่ 3 เพิ่มสะสมงานและเพิ่มสะสมงานนักเรียน

ในระบบการประเมินผล เพิ่มสะสมงาน เป็นเทคนิควิธีใหม่ที่วงการศึกษไทยได้นำเข้ามา มีบทบาทต่อการจัดระบบการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากเพิ่มสะสมงานสามารถสะท้อนสภาพการทำงานของบุคคลหรือองค์กรได้อย่างชัดเจน มีความเป็นรูปธรรมอีกทั้งยังทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานได้ทราบถึงพัฒนาการของตนเองแลองค์กรว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด รวมไปถึงการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารสนเทศต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคเพื่อนำมาปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น (จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์ , 2542)

ความหมายของเพิ่มสะสมงานโดยทั่วไป

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของเพิ่มสะสมงานในลักษณะที่สอดคล้องกัน ตามแนวคิดของนักการวิชาการในประเทศไทย

จรัญ คำยัง (2540) กล่าวว่าเพิ่มสะสมงานเป็นแหล่งสะสมผลงานของนักเรียน ที่มีจุดมุ่งหมายหลายอย่าง เพื่อเก็บไว้แสดงให้เห็นนักเรียนหรือผู้อื่น ได้ทราบผลแห่งความหมาย ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในเรื่องที่มอบหมาย (given areas) แหล่งสะสมนี้ต้องรวบรวม

ความร่วมมือของนักเรียนในการเลือกสิ่งที่จะเก็บไว้ในแหล่งรวบรวมข้อมูล

เกณฑ์ในการเลือกผลงาน

เกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า (merit)

สภาพที่สะท้อนถึงตัวนักเรียน (evidence of student self-reflection)

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) กล่าวว่าเพิ่มสะสมผลงานหมายถึง สิ่งที่ต้องประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1.การสะสม (collection) หมายถึง การสะสมผลงาน และหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดภาคเรียนที่เรียนวิชานั้น

2.การจัดระบบข้อมูล (organizing) ของหลักฐานต่าง ๆ ในเพิ่มสะสมงาน ประกอบด้วย กระบวนการย่อย ๆ ดังนี้

2.1 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาของเพิ่มสะสมงาน

2.2 การมีข้อแนะนำ (guideline) หรือเกณฑ์ (criteria) ในการเลือกผลงาน

2.3 การมีเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า (criteria for judging merit)

3. การมีสิ่งสะท้อนถึงตัวนักเรียน (evidence of reflection)

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ (2540) กล่าวว่า เพิ่มสะสมงานเป็นผลงานและหลักฐานที่จัดเก็บอย่างมีเป้าหมายเพื่อบรรยายให้เห็นความเพียรพยายาม ความก้าวหน้า ของแต่ละบุคคล

สุวิทย์ มูลคำ(2538) ให้ความหมายของเพิ่มสะสมงานคือที่เก็บรวบรวมตัวอย่าง

(samples) หรือบางส่วนของหลักฐาน (evidences) ที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ ความพยายามหรือความถนัดของบุคคลหรือประเด็นที่ต้องการจัดทำเพิ่มสะสมงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยบุคคลนั้นและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนรับผิดชอบในการจัดทำเพิ่มสะสมงานร่วมกัน

สวัสดี คีซัน (2540) ได้ให้ความหมายของเพิ่มสะสมงานว่า คือการรวบรวมและนำเสนอผลงานหรือประสบการณ์ซึ่งได้มีการคัดเลือกไว้เป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งผลงานหรือประสบการณ์นั้นสามารถดัดแปลงแบบอย่างหรือตัวแทนผลงานหรือประสบการณ์อื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันได้ โดยการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอในรูปแบบของการเขียนรายงานตามหัวข้อหรือประเด็นของการเขียนที่กำหนด หรืออาจนำเสนอในรูปแบบอื่น เช่นการบันทึกเสียงการใช้วีดิทัศน์ มาเป็นส่วนประกอบในการจัดทำเพิ่มสะสมงาน

อุทุมพร จามรมาน (2540) กล่าวว่าเพิ่มสะสมงานหมายถึง การนำเสนอมาสู่ความคิดเป็นเพิ่มที่สะสมผลงานเพื่อชี้ให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวทำงานอะไรบ้าง ทำแล้วได้ผลดีมากน้อยเพียงใด เพิ่มสะสมงานที่ใช้ได้ผล คือเพิ่มสะสมงานที่ใช้ได้ผล คือเพิ่มที่ทำให้เห็นว่า เจ้าของเพิ่มมีพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ สังคม สติปัญญาไปพร้อมกัน และทำให้เจ้าของเพิ่มมีพัฒนาการในหน้าที่ความรับผิดชอบของงานด้วย เพิ่มสะสมงานมีวัตถุประสงค์ 2 อย่างคือ

1. เพื่อให้เจ้าของเพิ่มได้ประเมินตนเองว่า งานที่ทำเป็นอย่างไรมีระบบหรือไม่
2. เพื่อให้ผู้อื่นได้ประเมินเจ้าของเพิ่มว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับใด

เพิ่มสะสมงานให้ค่าที่สะท้อนความสามารถทุก ๆ ด้านของเจ้าของเพิ่ม โดย

เฉพาะอย่างยิ่งสะท้อนความสามารถทางความคิดอย่างเป็นระบบ สะท้อนความสามารถในการฟังจับประเด็นคิดวิเคราะห์ วางแผน ชักถาม อ่านเขียน จัดเรียงเรียงผลงาน ผสมผสานความรู้ความคิดนำเสนอผลโต้ตอบประเมินตนเอง รับฟังคำติชมจากคนอื่น ๆ แก้ไขปรับปรุงตลอดจนปรับปรุงตัวเองให้อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง

อรรณพ อนันตวรสกุล (2541) ได้ให้ความหมายของเพิ่มสะสมงานว่าเป็น แหล่งรวบรวมข้อมูลที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบโดยข้อมูลดังกล่าวจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับประเมินผลการทำงาน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

ตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ

Advanced Learner's Dictionary of Current English (อ้างถึงใน Oosterhof , 1994) กล่าวว่าเพิ่มสะสมงานคือ กระเป๋ (ปกติทำด้วยหนังสัตว์) สำหรับเก็บกระดาษเอกสาร ภาพวาด

Bird (1990) ได้ให้ความหมายเพิ่มสะสมงานคือ สิ่งบรรจุเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถทักษะหรือนิสัยใจคอของเจ้าของเพิ่มสะสมงาน

Hamm and Adams(1991: 18 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ ศีลาเดช ,2540) กล่าวว่าคำอธิบายที่ดีที่สุดสำหรับเพิ่มสะสมงานคือ สิ่งที่บรรจุ (container) หลักฐาน (evidence)อันแสดงถึงทักษะของบุคคล

(person's skill) หลักฐานที่สะสมไว้ในแฟ้มสะสมงานสามารถใช้เป็นสิ่งที่บ่งบอกให้เห็นถึงพัฒนาการความเจริญก้าวหน้าในด้านความสามารถ เจตคติ ทักษะต่างๆ และเป้าหมายของเจ้าของแฟ้มสะสมงาน

Knight and Gallaro (1994) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงานเป็นตัวอย่างของงานที่สามารถประเมินได้จากการปฏิบัติจริง

Shaklee and others (1997) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงานเป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลหรือเป็นเครื่องมือที่เก็บสะสมข้อมูลหรือชิ้นงาน ตัวอย่างงาน โดยผ่านกระบวนการของการเตรียมข้อมูลที่มีมาตรฐานตามเป้าหมายที่กำหนด

จากการศึกษาความหมายของ PORTFOLIO ในทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศและของไทยสามารถสรุปความหมายได้โดยนำตัวอักษรแต่ละตัวมานิยามความหมาย (บวรชัย ศิริมหาสาร, 2541) ดังนี้

P = Plan คือ การวางแผน หมายถึง ครูและนักเรียนต้องร่วมกันวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ตามขั้นตอนกระบวนการของแฟ้มสะสมผลงาน

O = Organizing คือ การรวบรวมอย่างเป็นระบบ หมายถึง มีการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนในแฟ้มอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการประเมินผลการเรียน

R = Real คือ เป็นจริง หมายถึง ต้องให้นักเรียนสร้างผลงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (learning by doing) เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic learning) และการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment)

T = Team คือ ทำงานเป็นทีม หมายถึง เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (cooperative learning) ระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง

F = Fit คือ ความเหมาะสม หมายถึง คุณภาพและปริมาณของผลงาน มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ (rubric) ที่กำหนดไว้ รวมทั้ง กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการให้นักเรียนจัดทำผลงาน เพื่อเก็บสะสมในแฟ้ม

O = Observe คือ การสังเกต หมายถึง ครูจะต้องสังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียน (process) หรือสังเกตพฤติกรรมที่แท้จริงของนักเรียน นอกเหนือจากการตรวจผลงานในแฟ้มเพียงอย่างเดียว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลนักเรียนควบคู่กันไป

L = Location คือ สถานที่ หมายถึง ผลงานที่นักเรียนจัดทำ ต้องสอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นโลกแห่งความจริง เพื่อการเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตจริง

I = Intend คือ ความมุ่งหมาย หมายถึง ผลงานที่นักเรียนจัดทำ ต้องสนองตอบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือจุดมุ่งหมายในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน

O = Opinion คือ ความเห็น หมายถึง ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเอง (self reflection) เพื่อการประเมินตนเอง (self evaluation) และการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น (self monitoring)

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศในด้านความหมายของแฟ้มสะสมงาน ผู้วิจัยได้สรุปผลดังนี้

แฟ้มสะสมงานหมายถึง การรวบรวมผลงานเก็บอย่างเป็นระบบและมีสิ่งทีแสดงให้เห็นถึงการสะท้อนตนเองและการประเมินตนเองของเจ้าของแฟ้มสะสมงานตามสภาพจริงของการทำงาน ซึ่งร่องรอยของผลงานจะเป็นแหล่งข้อมูลที่จะนำไปสู่การประเมินผลการทำงานและการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานให้เข้าสู่มาตรฐาน

ความหมายของแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

กรมวิชาการ (2540) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมผลงานไว้ว่า แฟ้มผลงานของนักเรียนคือ การสะสมงานอย่างมีจุดหมายเพื่อแสดงถึงผลงาน ความก้าวหน้า และสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ในส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนของการเรียนรู้รายวิชา การรวบรวมงานจะต้องครอบคลุมถึงการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การคัดเลือกการตัดสินใจให้ระดับคะแนน รวมถึงเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเองของนักเรียนด้วย

โกวิทย์ ประวาลพฤกษ์ (2541) ได้ให้คุณลักษณะของแฟ้มสะสมงานไว้ว่า แฟ้มสะสมงานคือ

1.เป็นเอกสารรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงานหรือผลการทำงานของเจ้าของแล้วจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ อาจจะเป็นแฟ้ม เป็นกล่อง เป็นกระเป๋า เป็นภาพสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนจุดประสงค์ของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน จึงเป็นไปเพื่อนำเสนอผลงาน ที่สอดคล้องตามสภาพความเป็นจริง หรืออย่างเป็นธรรมชาติ

2.เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงานเพื่อประเมินความสำเร็จของผู้เรียนที่สูงกว่าการเก็บเป็นคะแนน เพราะเป็นการนำความรู้มาใช้ในการสร้างงานหรือแก้ปัญหาจนได้ชิ้นงานนั้น

3.เป็นการประเมินทั้งที่เป็นประเมินผลเพื่อปรับปรุง (formative evaluation) และการประเมินผลรวมสรุป (summative evaluation) ที่คำนึงถึงการทำงาน (กระบวนการทำงาน) และผลงาน

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ได้สรุปความหมายของแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้ว่าแฟ้มสะสมงานคือ สิ่งที่จะต้องประกอบไปด้วย 3 ส่วนต่อไปนี้

1. การสะสม (collecting) หมายถึง การเก็บสะสมผลงานหรือหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ผู้ปกครอง แฟ้มสะสมงานตลอดภาคเรียนนั้น ๆ

2. การจัดระบบข้อมูล (organizing) หลักฐานต่าง ๆ ในแฟ้มสะสมงานประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๆ คือการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน การให้ข้อเสนอแนะหรือเกณฑ์ในการเลือกผลงานและเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า

3. การมีสิ่งสะท้อนถึงตัวนักเรียน (evidence of self – reflection)

ชัยพจน์ รักราม (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนไว้ว่าแฟ้มงาน คือที่รวบรวมผลงานอันเกิดจากผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่หลากหลาย(evidness) ที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์หรือประเด็นที่ต้องการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยบุคคลนั้นและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกัน

จากความหมายของแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกล่าวสรุปไว้ว่า แฟ้มสะสมงานเป็นการรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน ผลงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถในการสร้างผลงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สามารถพัฒนาผลงานให้เป็นผลงานที่มีคุณค่าตามความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน และแฟ้มสะสมงาน จะหมายถึง แฟ้ม ห่อ กล่อง หรือวัสดุต่าง ๆที่ใช้เป็นที่เก็บหลักฐาน เอกสาร วัสดุต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการการทำงานและผลงานที่ได้กระทำสำเร็จเช่นผลงานที่ดีที่สุดหรือผลงานที่แสดงถึงพัฒนาการของเจ้าของผลงาน

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2540) ได้ให้นิยามแฟ้มสะสมงานไว้ว่าแฟ้มสะสมงานของนักเรียนเป็นการเก็บรวบรวมผลงานที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวนักเรียนเอง (หรือภายใต้การแนะนำของครู) มาสะสมไว้ในภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีระบบและมีจุดมุ่งหมาย

บุรชัย ศิริมหาสาร (2541) แฟ้มสะสมงานนักเรียนหมายถึง แหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล (ซึ่งอาจจะเป็นแฟ้มเอกสาร กล่อง แผ่นดิสก์ อัลบั้ม ฯลฯ) ที่ใช้เก็บสะสมผลงานดีเด่นของนักเรียนทั้งในเชิงปริมาณ และในเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า (progression) และความสำเร็จ (achievement) ของการเรียนรู้ในเรื่องนั้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และใช้เป็นเครื่องมือของครูในการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง (authentic assessment)

ส. วาสนา ประवालพฤกษ์ (2539) ได้ให้คุณลักษณะของแฟ้มสะสมงานไว้ว่า แฟ้มสะสมงานเป็นที่เก็บสะสมข้อสนเทศทั้งหมดของนักเรียนไว้ ทำให้มองเห็นภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างชัดเจน นับเป็นแฟ้มเอนกประสงค์ที่ใช้ได้ทั้งประเมินผลการเรียนของผู้เรียนในลักษณะต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นการวินิจฉัยข้อบกพร่อง การประเมินความก้าวหน้า การหาจุดเด่นของผู้เรียน นอกจากนี้ยังใช้ประเมินผลการสอนและตรวจสอบกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

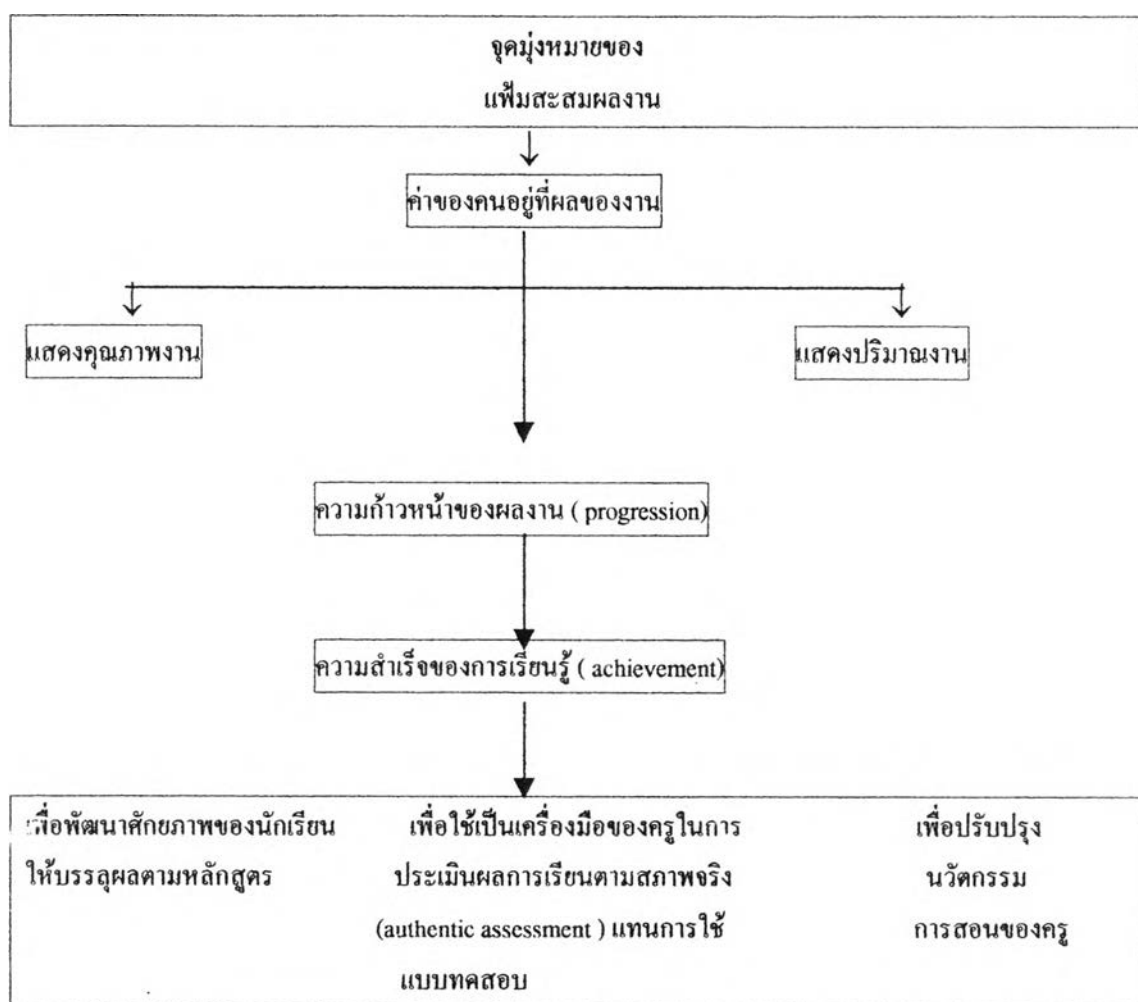
สุวิทย์ มูลคำ (2538) ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานคือ การเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียน ที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวนักเรียนเอง (หรือภายใต้การแนะนำของครู) มาสะสมไว้ในภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างเป็นระบบ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลที่แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ ความเจริญงอกงาม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของนักเรียน ใ้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างและประเมินแฟ้มสะสมงานด้วยกัน

แฟ้มสะสมงานของนักเรียน จะเน้นการประเมินเพื่อปรับปรุง (formative evaluation) มากกว่าการประเมินผลรวมสรุป (summative evaluation) ดังนั้น แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน จึงหลากหลายและเพียงพอ เพื่อใช้ในการประเมิน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

เอกรินทร์ สัมहाศาล (2540) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานของนักเรียนว่า ผลงานเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพสูงสุดก็ได้ แต่สามารถนำเสนอ หรือสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมบางอย่าง ที่สัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่นความสามารถด้านสติปัญญา นิสัยและกระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น ดังนั้น แฟ้มสะสมงานของนักเรียน จึงมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือการสะสม (collection) การจัดระบบข้อมูล (organization) และการสะท้อนผลงานหรือผลการเรียนรู้ของนักเรียน (record and reflection)

อุทุมพร จามรมาน (2540) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานนักเรียนคือ เป็นเทคนิควัดผลอย่างหนึ่งที่สะท้อนการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียน โดยที่โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนแต่ละคนเป็นศูนย์กลาง ไม่เน้นตารางสอน - ตารางเรียน ครูหรือวิชาเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยการผสมผสานความรู้จากภาคทฤษฎีจากหลาย ๆ วิชา มาสู่ภาคปฏิบัติจริงนอกโรงเรียน เป็นการผสมผสานที่เสมือนการดำรงชีวิตจริงของคนทั่วไป การวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนของนักเรียนในโรงเรียนนั้น เรียกว่า การวัดผลการเรียนรู้ที่แท้จริง (authentic assessment) ซึ่งวิธีการวัดผลจะไม่ใช้การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ใช้วิธีการอื่น เครื่องมือแบบอื่น เช่น แฟ้มสะสมงานมาเป็นเครื่องมือวัดผล และเรียก การวัดผล (measurement) นี้ว่า การตีค่า (assessment) เนื่องจากเป็นการให้ค่า (อิงเกณฑ์) กับผลงาน

ภาพประกอบที่ 7 จุดมุ่งหมายของเพิ่มสะสมงาน

ที่มา : อุทุมพร จามรมาน ,2540

ลักษณะของเพิ่มสะสมงาน

การใช้เพิ่มสะสมงานสำหรับการประเมินผลการเรียนเป็นหัวข้อที่กำลังได้รับความสนใจอย่างยิ่งในวงการศึกษปัจจุบัน จากการสำรวจงานวิจัยพบว่า มีงานวิจัยมากกว่า 200 เรื่องที่รายงานผลการใช้เพิ่มสะสมงานสำหรับการสอนและการประเมินผลการเรียนในด้านการอ่าน ศิลป วิทยาศาสตร์ (Barton and Collins, 1993) จากการพัฒนามาตามลำดับของการประเมินผลวิธีนี้ นักประเมินผลหลายท่านเช่น เบิร์ด (Bird, 1990) วิกกินส์ (Wiggins, 1989) และ วูลฟ์ (Wolf, 1989) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเพิ่มสะสมงานไว้ 7 ประการดังนี้

1. แสดงจุดมุ่งหมายชัดเจน (explicitness of purpose)
2. มีการบูรณาการ (integration)
3. แหล่งข้อมูลหลากหลาย (multisources)
4. สะท้อนให้เห็นภาพจริง (authentic)
5. เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นพลวัต (dynamic)

6. สะท้อนถึงบุคลิกภาพแห่งตน จากความรู้สึกการเป็นเจ้าของบทเรียน เป็นการสร้างสรรค์งานที่ชัดเจนและโดดเด่น (unique creation)

7. นำไปใช้ได้หลายจุดประสงค์ (multi purposed)

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า แฟ้มสะสมงานก็คือ สิ่งที่จะต้องประกอบด้วยสามประการดังนี้

1.การสะสม (collecting) ได้แก่ การสะสมผลงานหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือบ่งบอกถึงตัวนักเรียน ตลอดภาคเรียน ในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน

2.การจัดระบบข้อมูล (organizing) ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน

2.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกผลงาน

2.3 การมีเกณฑ์ในการพัฒนาและตัดสินตนเองและการประเมินตนเองของนักเรียน

3.การสะท้อนตนเองของนักเรียน (evidence of self- reflection)

แฟ้มสะสมงานมี 2 ลักษณะ คือ แฟ้มสะสมงานระยะสั้น (2 –3 สัปดาห์) และแฟ้มสะสมงานระยะยาว วิทยาคณาจารย์หรือรายปีการศึกษาเพื่อการประเมินผลรวม ไม่ว่าจะเป็แฟ้มสะสมงานระยะสั้นหรือแฟ้มสะสมงานระยะยาวก็ตามในแฟ้มต้องประกอบด้วย คำนำ สารบัญของเนื้อหาสาระ/งาน ข้อมูลส่วนตัวหรือประวัติของนักเรียน โครงการย่อย ๆ และระยะยาว การทดสอบย่อย ๆ แบบฝึกหัด การบ้าน บันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกที่นักเรียนมีต่องานที่ทำ การประเมินโดยเพื่อน การประเมินโดยครู การประเมินโดยผู้ปกครองและหรือการประเมินโดยบุคคลภายนอกผู้สนใจเป็นต้น ในการประเมินผลครูอาจให้ระดับคะแนนแต่ละชิ้นงาน และคุณภาพรวมทั้งหมดโดยพิจารณาจากเกณฑ์คุณภาพ (rubric) ที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการใช้แฟ้มสะสมงานนั้นเพื่อที่จะสะท้อนความสามารถในการปฏิบัติงานที่แท้จริงของเจ้าของแฟ้มสะสมงาน (อุทุมพร จามรมาน , 2540) ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของแฟ้มสะสมงานเพื่อการประเมินผลงานโดยสะท้อนสภาพการปฏิบัติอย่างแท้จริงแต่หากมองในแง่ของวัตถุประสงค์การใช้งานในแต่ละหน่วยงานและขอบข่ายของงานแล้วนั้น ก็ย่อมที่จะแบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงานหลายประเภทตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละท่านดังนี้ประเภทของแฟ้มสะสมงาน

ชัยฤทธิ์ ศีลาเดช (2540) ได้แบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงานออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แฟ้มสะสมงานเชิงวิชาการ (Academic Portfolio) ได้แก่

1.1 แฟ้มบุคคลรายวิชา แฟ้มสะสมงานประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเฉพาะรายวิชา โดยให้นักเรียนคัดเลือกงานที่นัก

เรียนสร้างสรรค์และพัฒนาตลอดทั้งภาคเรียนในแต่ละจุดประสงค์ หรือครูกับนักเรียนร่วมกันคัดเลือก โดยที่ชิ้นงานนั้นจะเป็นตัวแทนความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ปลายทางที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของนักเรียน

1.2 เพิ่มรวมรายบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียน ครู และผู้ปกครองได้มองเห็นภาพทั้งหมดของตัวนักเรียน โดยดูจากผลงานที่นักเรียนได้บูรณาการวิชาต่าง ๆ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นักเรียนอาจเขียนแสดงความคิดเห็นถึงวิชาที่ชอบหรือไม่ชอบมากที่สุด และอภิปรายทั้งความคิดรวบยอดและทักษะใดบ้างที่เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์นอกห้องเรียน

1.3 เพิ่มสะสมงานกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้แสดงความสามารถและศักยภาพทางสติปัญญาของนักเรียนที่แตกต่างกันมาพัฒนางานร่วมกัน และเน้นปลูกฝังให้นักเรียนได้ช่วยเหลือร่วมมือกัน ตัวอย่างเพิ่มสะสมงานกลุ่มเช่น เพิ่มสะสมงานของชุมนุมกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มสนใจ เพิ่มสะสมงานกลุ่มอาจใช้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มก็ได้

1.4 เพิ่มสะสมงานหลายชั้นเรียน โรงเรียนได้จัดกลุ่มระดับการศึกษาออกเป็นช่วง ๆ เช่น ช่วงละ 2 ปี หรือ 3 ปี โดยให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแต่ละปีไว้เมื่อเวลาผ่านไปในปีต่อ ๆ มา นักเรียนก็จะนำผลงานทั้งหมดมาย้อนดูเพื่อตรวจสอบว่าตนเองได้พัฒนาการเรียนรู้ไปเท่าไร ในช่วง 2 ปี หรือ 3 ปี ในขณะเดียวกันนักเรียนก็อาจจะให้นักเรียนวิจารณ์ความก้าวหน้าของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น การอ่าน งานศิลปะ การแก้ปัญหา วิธีการนี้นักเรียนจะเกิดความประทับใจเมื่อมองเห็นความก้าวหน้าของตนเอง

1.5 เพิ่มสหวิทยาการเพิ่มสะสมงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอความหลากหลายทางสติปัญญา 7 ด้านตามแนวคิดทฤษฎีของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้แก่ความสามารถทางภาษา ด้านเหตุผลและการคิดคำนวณ ด้านการมองเห็นและรูปทรงด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านดนตรีและจังหวะ ด้านการปรับตัวเข้ากับสังคม และด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง โดยที่โรงเรียนต้องหาวิธีที่มั่นใจได้ว่านักเรียนมีความต้องการและความสามารถที่หลากหลายด้านรูปแบบการเรียนรู้และการประสบผลสำเร็จ

1.6 เพิ่มสะสมงานประจำชั้นเรียน วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพรวมของความสำเร็จของการเรียนรู้ บุคลิกภาพ การปรับตัว การเรียนรู้จากการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในชั้นเรียน อันเกิดจากกิจกรรมที่สมาชิกในห้องเรียนได้ร่วมมือกันสร้างทีมงานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีครูประจำชั้นเป็นบุคคลสำคัญในการสนับสนุน ช่วยเหลือแนะนำ

1.7 เพิ่มสะสมงานหมวดวิชา วัตถุประสงค์เพื่อเสนอความสำเร็จของหน้าของการทำงานในการพัฒนาการเรียนการสอนของหมวดวิชาต่าง ๆ โดยอาจนำเสนอเพิ่มสะสมงานดีเด่นของนักเรียนในสาขาวิชาของหมวดนั้น ๆ หรือผลงานต่าง ๆ ด้านอื่น ๆ

18 **เพิ่มสะสมงานของโรงเรียน** วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน โรงเรียนอาจเก็บรักษาเพิ่มสะสมงานของโรงเรียนไว้ที่ศูนย์สื่อ ห้องพักผู้บริหาร เพื่อให้ประชาชนได้มาชื่นชม ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ต่างๆ ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน ผลงานดีเด่นของครู ผลงานดีเด่นของนักเรียน เป็นต้น

2. เพิ่มสะสมงานเชิงวิชาชีพ (Professional Portfolio) ได้แก่

2.1 **เพิ่มเพื่อการเรียนต่อหรือสมัครงาน** วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการแสดงถึงความสามารถของนักเรียนในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนมาตามหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือมีกิจกรรมนอกหลักสูตร สำหรับสถานศึกษาแห่งใหม่ที่นักเรียนไปสมัครเรียนต่อใช้ประกอบการพิจารณารับเข้าเรียนหรือจัดสาขาวิชาให้เรียน สำหรับสถานประกอบการอาจใช้เพิ่มสะสมงานประเภทนี้ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อการคัดเลือกเข้าทำงาน ซึ่งถ้าใช้สำหรับการสมัครงานโรงเรียนอาจให้นักเรียนรวบรวมความสามารถในงานของตนเช่นกิจกรรมพิเศษ ความสามารถในการสื่อสาร ความรับผิดชอบในงาน ทักษะประสบการณ์จากการฝึกงาน

2.2 **เพิ่มสะสมงานจากการฝึกงาน** เพิ่มสะสมงานจากการฝึกสอนของครู นักศึกษาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อบอกความสามารถในการสอนของนักศึกษา ซึ่งในเพิ่มอาจประกอบด้วย แผนการสอน ชิ้นงานของนักเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร สื่อนวัตกรรมทางการสอน ผลการประเมินการสอนโดยนักเรียน ครูประจำการหรือผู้ปกครอง การประเมินผลการสอนด้วยตนเอง ครูพี่เลี้ยง ครูนิเทศน์ ในการคัดเลือกครูประจำการอาจใช้เพิ่มสะสมงานประเภทนี้ประกอบการสัมภาษณ์ครู

2.3 **เพิ่มสะสมงานของครู** มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประเมินผลการสอนของครูประจำการ ในเพิ่มอาจประกอบด้วย วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีเด่น ผลงานนักเรียน ผลการสอบของนักเรียน การประเมินตนเอง หลักฐานการพัฒนาตนเองจากการเข้ารับการประชุมสัมมนา หลักฐานแสดงการได้รับการยกย่อง ชมเชยเช่นเกียรติบัตร คำติชมจากผู้ปกครองหรือผู้บริหาร กิจกรรมพิเศษนอกโรงเรียน สามารถใช้เพิ่มสะสมงานของครูประกอบการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งให้แก่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม

2.4 **เพิ่มสะสมงานของผู้บริหาร** ผู้บริหารสามารถรวบรวมเอกสารหลักฐานซึ่งแสดงความสามารถการเป็นผู้นำ เช่นการมียุทธศาสตร์การบริหาร การวางแผน นวัตกรรมทางการบริหาร คำติชม เพื่อบอกความสามารถในการบริหารของผู้บริหาร

2.5 **เพิ่มสะสมงานของพนักงานเอกชน** หน่วยงานภาคเอกชนบางแห่งนายจ้างอาจใช้เพิ่มสะสมงานเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการตรวจสอบพฤติกรรมของพนักงานที่เป็นตัวชี้ความสามารถ เจตคติของพนักงาน โดยที่พนักงานมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาผลการทำงานของคุณ

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ (2540) ได้จำแนกเพิ่มสะสมงานออกเป็น 4 ประเภท คือ

เพิ่มผลงานดีเด่นส่วนบุคคล (personal portfolio) เป็นแฟ้มที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของแฟ้มในด้านความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ความสนใจในด้านกีฬา ศิลปะ กิจกรรม อาสาพัฒนาชุมชน

เพิ่มผลงานดีเด่นเชิงวิชาชีพ (professional portfolio) เป็นแฟ้มที่ใช้แสดงเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้านอาชีพวัตถุประสงค์ที่ทำได้เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาความคิดความชอบ การประชาสัมพันธ์ตัวเอง การสมัครงาน การเลื่อนระดับทางวิชาการ

เพิ่มผลงานดีเด่นเชิงวิชาการ (academic portfolio) เป็นแฟ้มที่ใช้แสดงถึงความสามารถเชิงวิชาการด้านใดด้านหนึ่ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือเพิ่มผลงานดีเด่นที่ใช้แสดงถึงความก้าวหน้า (progress portfolio) และเพิ่มผลงานดีเด่นแสดงความรอบรู้ (mastery portfolio) เช่น แฟ้มผลงานนักเรียน (student portfolio) แฟ้มผลงานการสอน (teaching portfolio)

เพิ่มผลงานดีเด่นสำหรับโครงการ (project portfolio) มีลักษณะคล้ายภาพยนตร์สารคดีโดยเป็นแฟ้มที่แสดงขั้นตอนการดำเนินงานในโครงการ ความพยายามในการแก้ปัญหาหรือส่วนของการศึกษาส่วนบุคคล (independent study) เช่นเพิ่มผลงานดีเด่น โครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แฟ้มโครงการวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ในแฟ้มประกอบด้วยวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภาพกระบวนการทำงานบันทึกยุทธวิธีการทำงานการแก้ปัญหาในการดำเนินงานจนได้ผลผลิตที่ต้องการ บันทึกผลการทำงาน ผลงานที่ทำบันทึกความคิดเห็น ความรู้สึกส่วนตัวหรือของกลุ่มต่อการทำโครงการ และบันทึกผลการประเมินโครงการ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2539) จิราภรณ์ ศิริทวี (2540) และอารณ์ บางเจริญพงศ์ (2541) ได้นำเสนอประเภทของเพิ่มสะสมงานโดยจำแนกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เพิ่มสะสมงานส่วนบุคคล

1.1 เพิ่มสะสมงานรวม (แสดงเรื่องราวของตนเอง)

1.2 เพิ่มสะสมงานชิ้นที่ดีที่สุด (ชิ้นงานที่มีคุณภาพและเป็นตัวแทนพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา)

2. เพิ่มสะสมงานทางวิชาการ

2.1 เพิ่มสะสมงานเพื่อการให้ระดับคะแนน (อาจให้คะแนนทุกชิ้นงาน บางชิ้นงานหรือทั้งแฟ้ม)

2.2 เพิ่มสะสมงานแบบบูรณาการ (รวมหลายวิชาหรือแสดงความสามารถทางสติปัญญาหลายด้าน เพื่อทำให้มองเห็นภาพทั้งหมดของตัวนักเรียน)

2.3 เพิ่มสะสมงานกลุ่มหรือชั้นเรียน (นำความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละคนมาร่วมสร้างสรรค์งานกลุ่ม)

2.4 เพิ่มสะสมหลายชั้นเรียน (เช่น แฟ้ม 3 ปี เพื่อดูการเจริญเติบโต ความก้าวหน้า)

2.5 เพิ่มสะสมงานของโรงเรียน (รวมกิจกรรมของโรงเรียน ครู นักเรียน ฯลฯ เพื่อแสดงต่อชุมชน)

2.6 เพิ่มสะสมงานของจังหวัด

2.7 เพิ่มสะสมงานเชิงวิชาชีพ

เพิ่มสะสมงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสมัครเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยหรือสมัครงานนิยมใช้ในต่างประเทศ เพิ่มสะสมงานของครู / ผู้บริหาร

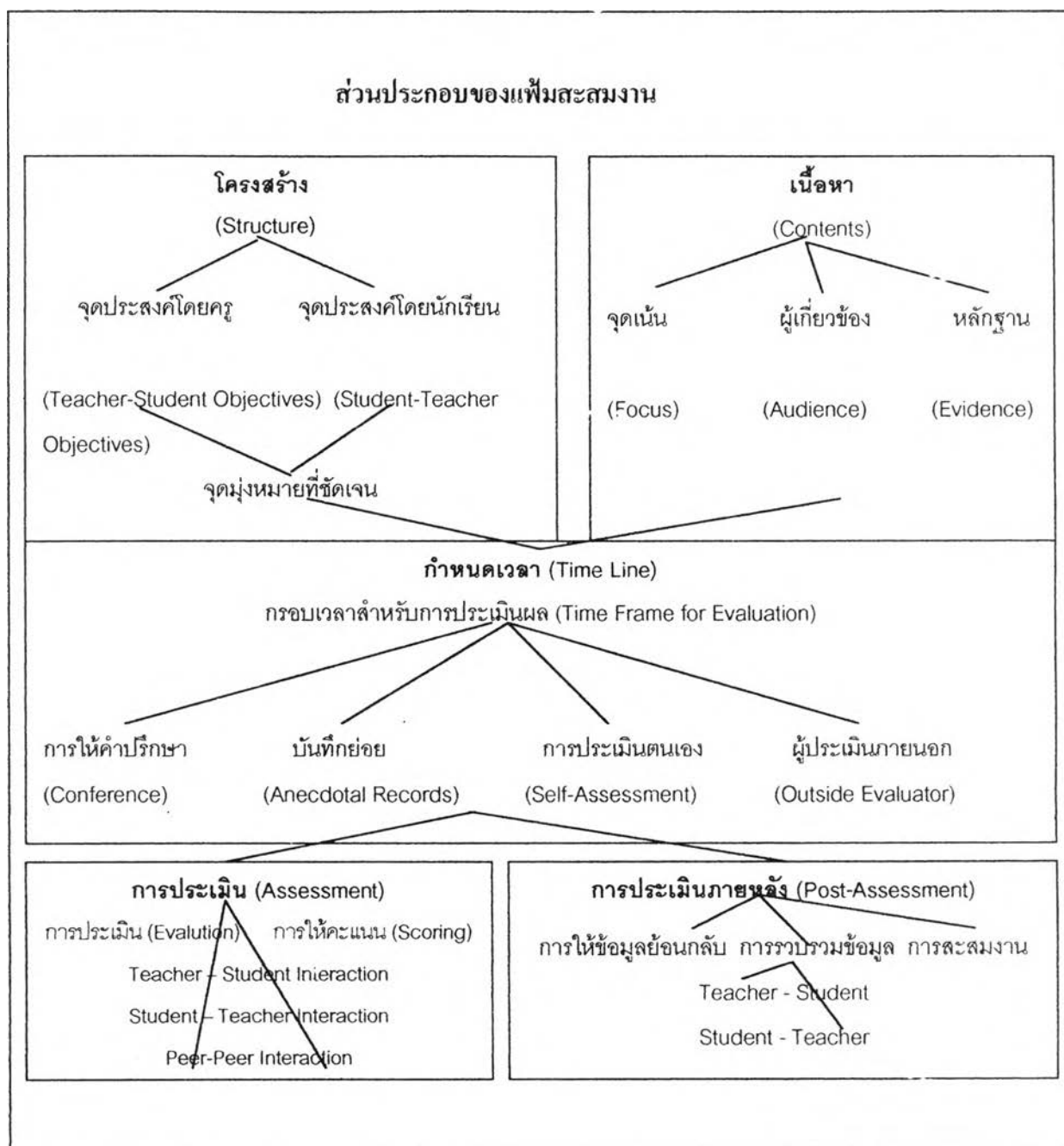
จากการแบ่งประเภทของเพิ่มสะสมงานของนักวิชาการดังที่กล่าวมา เป็นที่น่าสังเกตว่าประเภทของเพิ่มสะสมงานจะแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นหลัก โดยจัดหมวดหมู่ตามลักษณะของการใช้งานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการแบ่งประเภทของเพิ่มสะสมงาน ตามแนวคิดของชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) สามารถที่จะอธิบายได้ชัดเจนและครอบคลุมมากที่สุด โดยแบ่งประเภทของเพิ่มสะสมงานเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 เพิ่มสะสมงานเชิงวิชาการ (academic portfolio)

ประเภทที่ 2 เพิ่มสะสมงานเชิงวิชาชีพ (professional portfolio)

ส่วนประกอบของเพิ่มสะสมงาน

สเตรทตัน (Valeri – Gold , 1992 : 229 ; citing Stratton , 1991อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศิลาเดช , 2540) อาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยจอร์เจียได้เสนอว่าในการออกแบบเพิ่มสะสมงานเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มสะสมงานควรประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 8 ส่วนประกอบของแฟ้มสะสมงาน

ที่มา : ชัยฤทธิ์ ศีลาเดช , 2540

จากภาพแสดงส่วนประกอบของแฟ้มสะสมงาน

1. โครงสร้างของแฟ้มสะสมงาน การกำหนดโครงสร้างของแฟ้มสะสมงานจะทำให้ได้จุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่า จุดมุ่งหมายจะเป็นสิ่งที่บอกว่าการแฟ้มสะสมงานนั้นจะใช้เพื่อการอธิบายหรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไร การสร้างผลงานหรือรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ในแฟ้มสะสมงาน จะต้องอาศัยจุดมุ่งหมายเป็นแนวทางเพื่อแสดงให้เห็นว่านักเรียนได้บรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริง ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจึงมีความจำเป็นมากและจะทำ

ให้งานการสร้างแฟ้มสะสมงานไม่ยุ่งยาก การที่จะได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ต้องอาศัยระยะเวลาในการวางแผนและความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูประจำวิชาและนักเรียนที่เรียนวิชานั้น จะต้องร่วมมือกันในการกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยใช้วิธีการระดมสมอง เพื่อหาคำตอบอย่างน้อย 5 คำตอบ สำหรับคำถามต่อไปนี้ (Barton , 1993 : 203) คำถามสำหรับครูประจำวิชาคือ ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถทำงานอะไรได้บ้างในการเรียนวิชานี้ ส่วนคำถามสำหรับนักเรียนคือ ต้องการเรียนรู้อะไรบ้างจากวิชานี้ ซึ่งคำตอบของครูคงต้องมีพื้นฐานมาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาและข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักเรียน คำตอบแต่ละคำตอบคงต้องนำมาพิจารณาาร่วมกัน เพื่อคว่าสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ มีประโยชน์ต่อนักเรียน และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ มีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ

2.เนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน เนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกหรือเป็นข้อเสนอแนะว่านักเรียนควรเก็บรวบรวมสิ่งใดไว้เป็นหลักฐานในแฟ้มสะสมงาน ครูและนักเรียนจะอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อตกลง เช่นในการเรียนวิชาภาษา หากครูและนักเรียนได้วางแผนการสอนหรือแผนการจัดกิจกรรมโดยเน้นการอ่านและการเขียน หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึงการบรรลุด้วยผลงานจากการอ่านและการเขียน หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึงการบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ในการกำหนดเนื้อหา ต้องพิจารณาใน 3 ส่วนดังต่อไปนี้

2.1จุดเน้นของแฟ้มสะสมงานครูและนักเรียนร่วมมือกันเพื่อทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายซึ่งได้กำหนดไว้ในตอนกำหนด โครงสร้างของแฟ้มสะสมงาน

2.2ผู้เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ผู้ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบวิจารณ์ ประเมินผลกระบวนการ และชิ้นงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงาน เช่นผู้บริหาร โรงเรียน ครูวิชาอื่น เพื่อนร่วมชั้นเรียน

2.3หลักฐาน ได้แก่ชิ้นงานต่าง ๆ ที่นักเรียนเลือกเก็บ เช่นผลงานที่แสดงความก้าวหน้า ำรงงานเขียน แบบตรวจสอบรายการ แบบสอบถามเป็นต้น หลักฐานผลงานต่าง ๆ ในแฟ้มสะสมงานอาจจำแนกได้เป็นสี่พวก (class) ดังนี้(Collins , 1991)

2.3.1ผลงานที่เกิดขึ้น โดยอัตโนมัติจากการเรียนการสอน เช่น แถบวิทัศน์แสดงการสอนหน้าชั้นเรียนของนักศึกษาครู

2.3.2ผลงานจากการผลิตซ้ำ หมายถึงการนำผลงานของบุคคลอื่นมาผลิตใหม่ หรือทำซ้ำใหม่ ซึ่งในสภาวะปกติไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือสร้างขึ้นมาได้ เช่น นักเรียนคนหนึ่งไปบันทึกเสียงการ ได้วาทีในห้องประชุมเพื่อนำมาศึกษา

2.3.3พยานหลักฐาน เป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของแฟ้มสะสมงาน โดยเป็นเอกสารหลักฐานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กล่าวถึงความสามารถของเจ้าของแฟ้มสะสมงาน เช่นประกาศนียบัตร

3. ผลผลิตตามเป้าหมาย เป็นผลงานที่จัดสร้างขึ้น โดยเฉพาะตามจุดมุ่งหมายของเพิ่ม สะสมงาน ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการดังนี้

3.1 เป็นผลงานตามจุดมุ่งหมาย (objective) ของเพิ่มสะสมงานว่ามุ่งเน้นในสิ่งใด ผลงานเหล่านี้อาจถูกกำหนดโดยครูประจำวิชา หรือนักเรียนเป็นผู้เลือกเองโดยอิสระก็ได้

3.2 มีการสะท้อนผลงาน (reflection) เป็นการสะท้อนด้วยวิธีการเขียนประมวลสรุปในประเด็นเกี่ยวกับความเจริญงอกงามและการพัฒนาผลงาน

3.3 มีการให้คำรับรองคุณค่า (caption) โดยการอธิบายว่าผลงานนี้คือผลงานอะไร เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความสามารถอะไรของนักเรียน

การที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกหลักฐานชิ้นใดนั้นต้องตอบคำถามต่อไปนี้คือ

3.3.1 ใครจะเป็นผู้ตัดสินใจอย่างแท้จริงว่าจะสะสมอะไรในเพิ่มสะสมงาน

3.3.2 จำนวนหลักฐานควรจะรวบรวมไว้มากน้อยเท่าไร

3.3.3 จะจัดหมวดหมู่หลักฐานเหล่านี้อย่างไร

เพื่อตอบคำถามข้อ 1 – 3 Haertel (1991) ได้ให้ข้อเสนอแนะโดยการใช้กฎแห่งการเพิ่มคุณค่า (the value-added principle) โดยเริ่มต้นจากนักเรียนเลือกหลักฐานผลงานที่คิดว่าดีที่สุดและตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของเพิ่มสะสมงานที่มากที่สุดเก็บไว้ในเพิ่มสะสมงาน เป็นหลักฐานที่ดีว่ามีคุณค่าเป็นอันดับหนึ่ง จากนั้นให้นักเรียนเลือกผลงานอันดับที่สอง พร้อมตอบคำถามว่าหากรวบรวมผลงานชิ้นนี้ไว้ในเพิ่มสะสมงานแล้ว จะทำให้เกิดคุณค่าอะไรเพิ่มขึ้นบ้าง หากประเมินว่าคุณค่าเพิ่มขึ้นในแง่มุมใหม่ก็เก็บสะสมงาน หากไม่มีคุณค่าก็ไม่ควรเก็บ ปฏิบัติเช่นนี้ต่อไปจนครบทุกหลักฐานหรือจนกว่านักเรียนเห็นว่าหลักฐานผลงานจำนวนมากเพียงพอที่จะสนองตอบจุดมุ่งหมายของเพิ่มสะสมงานแล้ว คำถามสุดท้ายเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่หลักฐาน ประเด็นนี้จะมุ่งเน้นไปที่ว่า จะมีวิธีการนำเสนอผลงานอย่างไรเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถในการทำงานของเจ้าของเพิ่มสะสมงาน วิธีการจัดหมวดหมู่หลักฐานทำได้หลายวิธีเช่น จัดแยกตามลำดับก่อนหลัง จัดแยกตามประเภทของหลักฐาน หรือจัดแบบผสมผสาน การจัดหมวดหมู่หลักฐานจะช่วยนักเรียนและครูสะดวกในการทบทวนและประเมินผลเพิ่มสะสมงาน

เนื้อหาของเพิ่มสะสมงานซึ่งมีองค์ประกอบสามประการที่กล่าวมา จะเป็นสิ่งชี้แนะให้นักเรียนรู้จักเลือก เก็บสะสม และจัดหมวดหมู่หลักฐานต่างๆ ซึ่งนักเรียนต้องวิเคราะห์ก่อนว่าเป็นหลักฐานที่มีคุณค่า เป็นตัวอย่างเอกสารข้อแนะนำในการเลือกหลักฐานผลงานที่แสดงความสามารถในการแก้ปัญหา จากจุดมุ่งหมายหนึ่งของเพิ่มสะสมงานวิชาเรขาคณิต (Kuh, 1994 อ้างถึงในชัยฤทธิ ศีลาเดช , 2540)

ตัวอย่างเอกสารข้อเสนอแนะในการเลือกผลงาน

จงเลือกตัวอย่างผลงานที่นักเรียนเห็นว่า

1. มีความยากเป็นพิเศษสำหรับนักเรียน
2. นักเรียนรู้สึกสนุกสนานกับงานนี้
3. งานชิ้นนี้ให้โอกาสนักเรียนได้ใช้เทคโนโลยี
4. งานชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้ประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์นอกห้องเรียน
5. งานชิ้นนี้ต้องอาศัยความรู้ในวิชาเรขาคณิต
6. งานชิ้นนี้แสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหา

3. กำหนดเวลาในแฟ้มสะสมงาน เป็นสิ่งบอกได้ว่า ครูประจำวิชาจะประเมินงานในแฟ้มสะสมงานเมื่อไร และประเมินโดยวิธีใดบ้าง กำหนดเวลาจำเป็นต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น เช่น อาจกำหนดว่าจะประเมินแฟ้มสะสมงานในตอนกลางภาคเรียนครึ่งหนึ่ง และตอนปลายภาคเรียนอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปนี้จะจัดให้นักเรียนนำเสนอแฟ้มสะสมงานของตนเองต่อบุคคลทั่วไปได้เมื่อไร บันทึกย่อยต่าง ๆ (anecdotal records) จะเริ่มบันทึกตั้งแต่เมื่อใด นอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญที่ต้องกำหนดคือการทบทวนแฟ้มสะสมงาน (review portfolio) เพื่อการประเมินตนเอง ตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน และการรายงานการเรียนรู้ของตนเอง จากการสะท้อนตนเอง (Sugarman , 1993 ; citing Allen , 1991) ผู้นำครูเกรด 12 ของ โรงเรียนมัธยมในรัฐโอไฮโอ เสนอแนะจากประสบการณ์การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลวิชาภาษาว่า ตลอดปีเขาจะใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองเสมอเช่นนักเรียนคิดว่าตนเองเป็นนักอ่านประเภทใด มีจุดใดบ้างที่นักเรียนควรปรับปรุงในการอ่าน เขากล่าวว่าการสนทนากับนักเรียนด้วยคำถามข้างต้นจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์จุดค้น จุดด้อยของตนเอง

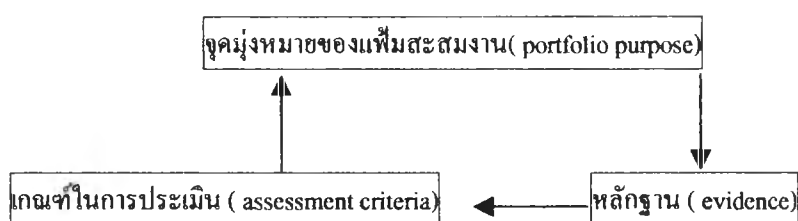
4. การประเมินผลแฟ้มสะสมงานแฟ้มสะสมงานจะถูกประเมินให้คะแนนอย่างไรเป็นสิ่งที่ต้องกำหนดให้ชัดเจนเช่นกัน จุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญที่สุดในการใช้แฟ้มสะสมงานคือ การประเมินอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมเพื่อแสดงถึงพัฒนาการ ความเจริญก้าวหน้าในการเรียนตามจุดประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ ดังนั้นก่อนเริ่มต้นกระบวนการในการใช้แฟ้มสะสมงาน จึงจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ประกอบกับสิ่งอื่น ๆ เช่นความมานะพยายามของนักเรียน การประเมินตนเองอย่างมีคุณภาพของนักเรียน โครงการที่มีคุณค่าและเป้าหมายในอนาคต จะช่วยครูในการกำหนดเกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงานที่ได้มาตรฐาน

5. การประเมินภายหลังเป็นการกระทำเพื่อตอบคำถามว่าเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้วจะจัดการกับแฟ้มสะสมงานอย่างไร ครูและนักเรียนต้องร่วมปรึกษากับในประเด็นต่อไปนี้

ในกรณีที่มีการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานอย่างเป็นระบบมาหลายภาคเรียนแล้ว ควรรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ในแฟ้มสะสมงานที่เป็นผลงานประเภทเดียวกันไว้เป็นผลงานสะสมในหมวดหมู่เดียวกันหรือไม่

แฟ้มสะสมงานควรเก็บไว้อย่างไร คัดเลือกให้นักเรียนไปหรือส่งต่อให้ครูคนใหม่ต่อไป ผู้ปกครองควรมีส่วน รับผิดชอบและได้เห็นแฟ้มสะสมงานสุดท้ายที่สมบูรณ์หรือไม่การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นข้อสรุปสุดท้ายเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงานของแต่ละบุคคลต่อนักเรียนและต่อครูคนต่อไปจะมีวิธีดำเนินการอย่างไร

การออกแบบแฟ้มสะสมงาน

ภาพประกอบที่ 9 การออกแบบแฟ้มสะสมงาน

จากแนวคิดของศาสตราจารย์สเตรทตัน(Stratton , 1991)ได้กำหนดการวางแผนเพื่อออกแบบแฟ้มสะสมงานประเด็นที่ต้องพิจารณาประกอบด้วย 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. จุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน (portfolio purpose) ซึ่งต้องกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่ต้นว่าแฟ้มสะสมงานนี้จะทำหน้าที่อะไร

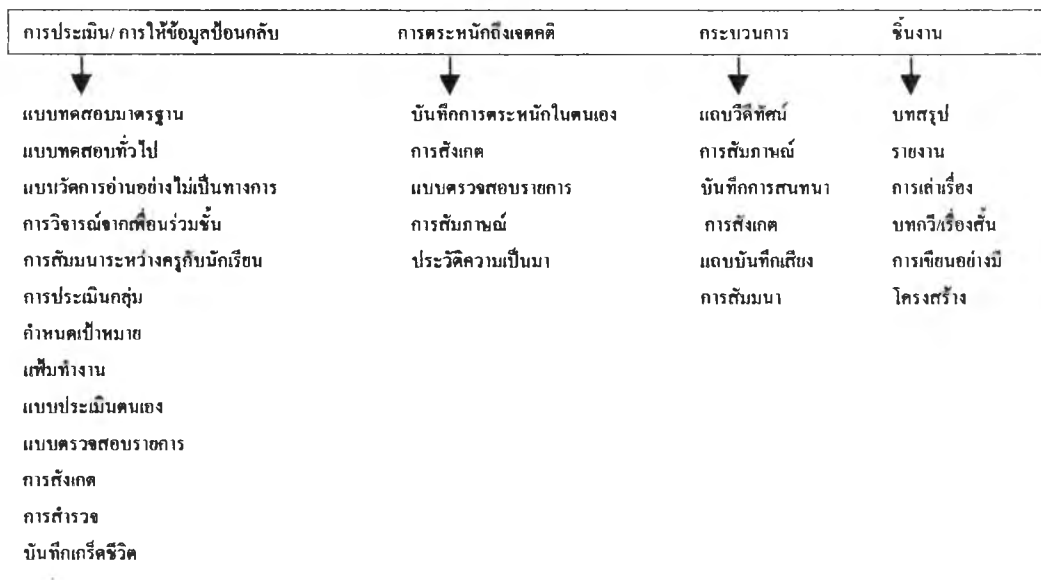
2. หลักฐาน(evidence)วางแผนว่าจะใช้หลักฐานอะไรบ้างได้มาโดยวิธีใด จะรวบรวมจัดระบบหลักฐานนั้นอย่างไร จึงจะตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายได้อย่างชัดเจน

3.เกณฑ์การประเมิน(assessment criteria)สิ่งที่จะต้องกำหนดหรือสร้างขึ้นเพื่อประเมินความสอดคล้องเหมาะสมระหว่างจุดมุ่งหมายกับหลักฐาน ในระยะแรก ๆ ของการใช้แฟ้มสะสมงานในการเรียนการสอนและการประเมินผล การออกแบบ ครูและนักบริหารหลักสูตรมักจะเป็นผู้ออกแบบแต่เพียงฝ่ายเดียว ต่อมาในช่วงหลัง ๆ ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมมีบทบาทในการออกแบบในบางส่วนที่นักเรียนสามารถทำได้

การพัฒนาแฟ้มสะสมงาน

การพัฒนาแฟ้มสะสมงานจะอยู่ในช่วงที่มีการเริ่มจัดการเรียนการสอน นักเรียนจะเริ่มสะสมหลักฐานผลงานต่าง ๆ เข้าสู่แฟ้มทำงาน (working portfolio) โดยอาศัยวิธีการและแนวทางต่าง ๆ ที่ได้วางแผนจากการออกแบบแฟ้มสะสมงานและการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอนของครู ซึ่งผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ที่เคยเผด็จการมาเป็นผู้ที่คอยชี้แนะในชั้นเรียน กระตุ้นให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์งานต่าง ๆ ที่มีคุณค่าปี 1991 บัสบูม (Verleri – Gold ,1991 : 300 ; citing Busboom , 1991 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศิลาเดช , 2540) ได้พัฒนาเพิ่มสะสมงานเพื่อพัฒนาและประเมินความคล่องทางภาษาของนักเรียนเกรด 12 โดยได้เสนอรูปแบบ (model) การพัฒนาเพิ่มสะสมงาน ซึ่งเรียกว่ารูปแบบการพัฒนาความคล่องแคล่วทางภาษาของบัสบูม ดังภาพประกอบ (Busboom ‘ s Literacy – Based Development Model)

ภาพประกอบที่ 10 การพัฒนาเพิ่มสะสมงาน

จากรูปแบบการพัฒนาเพิ่มสะสมงานบัสบูม อธิบายไว้ว่า

1.การประเมินและการให้ข้อมูลป้อนกลับ (evaluation / feedback) การให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและผลงานของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการพัฒนาเพิ่มสะสมงาน (Stayer and Johnstan , 1990) การประเมินอาจใช้เครื่องมือแบบเป็นทางการ(formal assessment tool) และไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการ (informal assessment tool) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับตรวจสอบความสามารถของนักเรียน ตรวจสอบผลสำเร็จของการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อการซ่อมเสริม ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน บางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบทั่วไป การประเมินตนเองและข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ประกอบการประเมิน

2.การตระหนักถึงเจตคติ (attitudinal awareness) ในการพัฒนาเพิ่มสะสมงานนั้นครูจำเป็นต้องทราบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนเท่า ๆ กับกึ่งนิสัยทางการเรียนต่าง ๆ เช่น นิสัยการอ่าน นิสัยทางการเรียน โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม การสังเกต บันทึกเกร็ดชีวิต การสนทนาเป็นการส่วนตัว แบบวัดทักษะทางการเขียน

3.กระบวนการ (process) นอกจากเจตคติซึ่งครูต้องตระหนักแล้ว กระบวนการต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ใช้อันแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้ของนักเรียน เช่นนักเรียนบางคนพัฒนาการอ่านของตนเองโดยการบันทึกเสียงลงในแถบบันทึกเสียง แล้วนำมาเปิดฟังเพื่อค้นหาข้อบกพร่องด้วยตนเองหรือบางคนบันทึกเป็นภาพวีดิทัศน์เพื่อนำมาฉายดูบุคคลิกท่าทางขณะกำลังอ่านซึ่งอาจให้เพื่อนร่วมชั้นดูแล้วช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์

4.ชิ้นงาน (product) ขณะที่เพิ่มสะสมงานอยู่ในช่วงการพัฒนาจะปรากฏชิ้นงานจากกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนมากมายเช่น โครงการต่าง ๆ บทกวีจดหมาย รายงาน เรียงความเป็นต้น ชิ้นงานต่าง ๆ เหล่านี้ นักเรียนต้องเก็บสะสมเพื่อการพัฒนาไว้ในแฟ้มทำงาน

การประเมินผลเพิ่มสะสมงาน

ภาระงานที่ท้าทายผู้ที่ใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนคือ จะมีวิธีการปฏิบัติอย่างไรในการตัดสินคุณค่าแก่เพิ่มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคน เป็นค่าระดับคะแนน หรือเป็นคะแนนอย่างมีความตรง (validity) และมีความเที่ยง (reliability) เอลโบว์ (Collins, 1991 ; citing Elbow , 1991) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า การประเมินผลการเรียนโดยใช้เพิ่มสะสมงานเป็นการประเมินผลที่มีความเที่ยงตรงสูงอย่างยิ่ง (extremely valid) เมื่อเทียบกับการประเมินทั้งหลายที่เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน โดยได้ให้เหตุผลว่า การประเมินผลวิธีนี้ได้วัดตัวแปรต่างๆที่ซับซ้อน (complex variables) อย่างละเอียดรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลให้เห็นถึงความสามารถที่แท้จริง (real ability) ของนักเรียนอย่างมีความแม่นยำ (accurately) เพราะความซับซ้อนนี้เอง จึงทำให้ความเที่ยงของการลงความเห็นในการให้ระดับคะแนนระหว่างผู้ประเมิน จึงค่อนข้างต่ำ

Kush (1994 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศีลาเดช , 2540) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า จากการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานในรัฐเวอร์มอนต์ เคนดักกี และรัฐอื่น ๆ ในอเมริกา โดยกระทำอย่างเต็มระบบทั่วประเทศ พบว่าค่าความเที่ยงของการให้ระดับคะแนนของผู้ประเมินค่อนข้างต่ำ แต่ทุกคนก็ยอมรับในประเด็นความตรงในการวัดว่ามีสูงมาก แต่ถ้าเป็นการประเมินในระดับโรงเรียนหรือระดับห้องเรียนพบว่า ความยุติธรรม ความเที่ยง และความตรง ไม่ได้มีน้อยกว่าการประเมินโดยวิธีอื่นเลย แต่กลับมีความเหนือกว่าประเด็นที่มีความแม่นยำมากกว่าในการให้ภาพ (portrays) การเรียนรู้ของนักเรียนที่ชัดเจน

Kush (1994 ; citing Randall and others , 1987 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศีลาเดช ,2540) ได้เสนอแนะวิธีเบื้องต้นไว้ 3 วิธีคือ

1. ประเมินงานในเพิ่มสะสมงานแต่ละชิ้น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) จากนั้นนำคะแนนมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนรวมของเพิ่มสะสมงาน

2. แยกวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมาย โดยการให้คะแนนแยกตามสมรรถภาพหรือจุดมุ่งหมาย เช่นในวิชาคณิตศาสตร์ สมรรถภาพที่ต้องการวัดได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิดคำนวณ ความสามารถในการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ในการประเมินแฟ้มสะสมงาน จะใช้วิธีหิบหลักฐานจากแฟ้มสะสมงานมาทีละชิ้นแล้วให้คะแนนตามสมรรถภาพที่หลักฐานชิ้นงานนั้นแสดงออกโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละสมรรถภาพ ที่สร้างขึ้นมาเฉพาะสมรรถภาพนั้นหลักฐานผลงานบางชิ้นอาจถูกประเมินมากกว่าหนึ่งสมรรถภาพ จากนั้นจึงนำคะแนนมาเฉลี่ยในแต่ละสมรรถภาพ

3. มองภาพรวมทั้งหมด วิธีนี้จะไม่ให้คะแนนชิ้นงานเป็นรายชิ้น แต่จะให้คะแนนแฟ้มสะสมงานทั้งฉบับเลย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดขึ้นโดยเฉพาะ เช่นความคิดสร้างสรรค์ ความสมบูรณ์ การจัดการ คุณภาพของงาน เป็นต้น

เกณฑ์การให้คะแนนผลงาน (scoring rubric)

การประเมินผลงานของนักเรียน เรียกว่า รูบรีค (rubric มาจากภาษาลาตินว่า rubricaterra) เป็นคำที่ใช้ในสมัยโบราณเกี่ยวกับศาสนาหมายถึง การทำเครื่องหมายสีแดงไว้บนสิ่งสำคัญ ดังนั้นรูบรีคก็คือ แนวทางการให้คะแนน ซึ่งต้องกำหนดมาตราวัด (scale) และรายการของคุณลักษณะที่บรรยายถึงความสามารถในการแสดงออก หรือคุณลักษณะแต่ละจุดในมาตราวัดไว้อย่างชัดเจน ประโยชน์ของรูบรีคมีหลายประการดังนี้

1. ช่วยพัฒนาผลงานของนักเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนหัดใช้ความคิดในการพิจารณาคุณภาพงานของตนเองและผู้อื่น
3. ช่วยลดเวลาที่ครูต้องใช้สำหรับการประเมินงานนักเรียนครูสามารถปรับรูบรีคให้เหมาะกับการประเมินผลงานของนักเรียนเป็นสิ่งที่ใช้ง่าย และอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ง่าย เช่น เมื่ออธิบายให้ผู้ปกครองทราบ เขาจะรู้ทันทีว่าลูกของตนจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อจะประสบความสำเร็จ

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของรูบรีค (scoring rubrics) ก็คือการตอบคำถามว่านักเรียนทำอะไรได้สำเร็จ หรือว่ามีระดับความสำเร็จในขั้นต่าง ๆ เท่าใด หรือผลงานเป็นอย่างไร มีคุณภาพอยู่ในระดับใด มีวิธีการกำหนดคะแนนตามคุณภาพของงานดังนี้

1. แบ่งงานตามคุณภาพเป็น 3 กองคือ

กองที่ 1 ได้แก่งานที่มีคุณภาพเป็นพิเศษ เขียนอธิบายลักษณะของงานที่มีคุณภาพเป็นพิเศษ

กองที่ 2 ได้แก่งานที่ยอมรับได้ เขียนอธิบายลักษณะของงานที่ยอมรับได้

กองที่ 3 ได้แก่งานที่ยอมรับได้น้อยหรือยอมรับไม่ได้ เขียนอธิบายลักษณะของงานที่ยอมรับได้น้อยจากนั้นก็นำงานแต่ละกองมาให้คะแนนเช่น กองที่ 1 จะให้คะแนนสูงสุดลดหลั่นลงมาจนถึงกองที่ 3 ส่วนงานที่แสดงว่าไม่ได้ใช้ความพยายามเลยให้คะแนนเป็น 0

การกำหนดระดับความผิดพลาด

โดยพิจารณาจากความบกพร่องของคำตอบว่ามีมากน้อยเพียงใด แล้วหักจากความบกพร่องของคำตอบว่ามีมากน้อยเพียงใด แล้วหักจากระดับคะแนนสูงสุดมาทีละระดับ เช่นการกำหนดระดับคุณภาพของงานการเขียนภาษาอังกฤษอังกฤษ อาจกำหนดดังนี้

คะแนน 4 หมายถึง เขียนได้ถูกต้อง สะอาด คำตอบถูกต้องแสดงเหตุผลถูกต้อง

คะแนน 3 หมายถึง เขียนได้ถูกต้อง สะอาด คำตอบผิดพลาดเล็กน้อย

คะแนน 2 หมายถึง เขียนได้ถูกต้อง สะอาดเล็กน้อย คำตอบผิดพลาดเล็กน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เขียนผิด สกปรก คำตอบผิดพลาด

คะแนน 0 หมายถึง ไม่ตอบ หรือ ตอบไม่ถูก

เกณฑ์ในการให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบหรือเกณฑ์ย่อย (analytic scoring rubric) เพื่อให้การมองคุณภาพของงานหรือความสามารถของนักเรียนได้อย่างชัดเจน จึงได้มีการแยกองค์ประกอบของการให้คะแนนเป็นหลายองค์ประกอบหรือหลายรายการ และอธิบายคุณภาพของงานในแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่าเกณฑ์การให้คะแนนแบบนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือแนวทางต่าง ๆ ที่จะใช้พิจารณาชิ้นงาน (criteria) หรือ อาจเรียกว่าองค์ประกอบ หรือรายการที่จะประเมิน เช่น ในผลงานการเขียนชิ้นหนึ่ง เราอาจมีแนวทางประเมินโดยคู่สิ่งต่อไปนี้ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย (purpose) การจัดองค์ประกอบ (organization) รายละเอียด (details) ท่วงทำนองการเขียน (voice , style) หลักไวยากรณ์ ตัวสะกด (mechanics) คำอธิบายถึงระดับคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งเรียงลำดับตั้งแต่สูงสุดถึงต่ำสุด ซึ่งจะกำหนดระดับคุณภาพเป็นกี่ระดับขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

โครงการพัฒนารัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (2539) ซึ่งได้ทดลองใช้เพิ่มคะแนนในกลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ด้านทักษะการเขียน โดยมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่เข้าร่วมในการทดลองจำนวน 8 โรงเรียนผลการทดลองมีดังนี้

1.การประเมินผลโดยใช้เพิ่มคะแนนนี้มีความเป็นไปได้คือ สามารถนำมาใช้ประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดในเอกสาร ป. 02 เรื่องการเขียน เป็นเครื่องมือที่ประเมินได้ตรงกับสภาพการเรียนรู้และสามารถใช้เพิ่มคะแนนมาประเมินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของคะแนนภาคปฏิบัติ ในการสอบปลายภาคได้

2.นักเรียนส่วนใหญ่ ที่เป็นกลุ่มทดลองกล่าวว่าการประเมินผลการเรียนโดยใช้เพิ่มคะแนน ช่วยให้การเขียนพัฒนาขึ้น และช่วยให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเองอย่างมีจุดมุ่งหมายยิ่งขึ้น

3. ผู้ปกครองเห็นว่าการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานมีประโยชน์จริงสามารถใช้พัฒนา นักเรียนและเป็นหลักฐานที่ใช้ตัดสินการเลื่อนชั้น ได้มีความเป็นรูปธรรมและยุติธรรม

4. นักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาภาษาไทยสูงหรือปานกลางชอบการประเมินผลวิธีนี้มาก ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำมีความชอบในระดับน้อย แต่จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่า ความสามารถทางการเขียนหรือการใช้ภาษาของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำดีขึ้น และมีความมั่นใจในการเขียนสูงขึ้น

5. ปัญหาสำคัญในการใช้แฟ้มสะสมงานคือ เวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่าย ทางการศึกษาสูงขึ้น และครูผู้สอนมีภาระมากถ้าเป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่

สมชาย มิ่งมิตร (2539) ได้ศึกษาผลของการประเมินจากแฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน โดยสุ่มเข้ากลุ่ม ทดลอง 20 คน และเข้ากลุ่มควบคุม 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และแบบวัดเจตคติทางการเรียนวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและเจตคติทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบเดิม นั่นคือ การ ประเมินจากพอร์ตโฟลิโอมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ศึกษา ผลการใช้และคุณภาพการประเมินด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม จำนวน 43 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่า เฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา และค่า สัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิง ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1.แนวทางในการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนวิชาภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ ศึกษาภาวะแวดล้อม กำหนดจุด มุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน และประสานสัมพันธ์ร่วมชื่นชม

2.กระบวนการของแฟ้มสะสมงานช่วยทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนวิชาภาษา อังกฤษทั้ง 4 ทักษะและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมาก

3.การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน มีคุณภาพตามเกณฑ์ตัดสินคุณภาพการประเมินผลของลินน์และคณะในระดับมากทุกรายการ มีความเที่ยงตรงตามสภาพโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .94 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ให้คะแนนจำนวนสองคนเท่ากับ .97 ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนที่ได้จากค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างอิง เท่ากับ .6517

จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์ (2542) ได้ศึกษาแฟ้มสะสมงานโรงเรียน : การวิจัยรายกรณีโรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานโรงเรียนลักษณะและองค์ประกอบของแฟ้มสะสมงานโรงเรียนและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานโรงเรียน โคนศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร 1 คน และบุคลากร 53 คน ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานโรงเรียนไพฑูริย์ศึกษามีทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน คือ 1. การวางแผน 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน 3. การคัดเลือกผลงาน 4. การแสดงความคิดเห็นต่อผลงานและการประเมินผลงาน 5. การจัดระบบแฟ้มสะสมงานโรงเรียน 6. การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน 7. การประเมินผลงานจากบุคคลและหน่วยงานภายนอก แฟ้มสะสมงานโรงเรียนไพฑูริย์ศึกษาเป็นแฟ้มสะสมงานระยะยาว จัดทำขึ้นเป็นรายปีการศึกษา มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ส่วนนำ องค์ประกอบที่ 2 ส่วนเนื้อหา องค์ประกอบที่ 3 ส่วนการประเมิน และองค์ประกอบที่ 4 ส่วนภาคผนวก จากการศึกษาปัจจัย พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารและปัจจัยด้านอาจารย์ที่ปรึกษาของโรงเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

Hearn and Schuman (1992) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอูชิงตัน โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาตั้งแต่เกรด 1 ถึงเกรด 5 จำนวน 324 คน ในวิชาคณิตศาสตร์และการเขียน โดยศึกษา 3 ประเด็นคือ

1. ผลดีต่อการนำไปใช้ของครู
2. ตัวแปรเกี่ยวกับตัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลการใช้หรือไม่
3. การประเมินผลเพื่อให้คะแนนของครูทั้งด้านวิชาการและด้านสังคม

โดยใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคนจะรวบรวมเอาแบบวัดการประเมินตนเองและบันทึกข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียนไว้ด้วย การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามครู การสัมภาษณ์และการเยี่ยมชั้นเรียน ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. การนำไปใช้ในห้องเรียนจะได้ผลดีมากถ้ามีทีมงาน (staff) ในการพัฒนา

2.เพิ่มสะสมงาน จะมีคุณภาพที่แตกต่างกันตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเหมือนการวัดผลโดยวิธีอื่น ๆ

3.การประเมินผลวิธีนี้ มีความตรง ความเชื่อมั่น และความยุติธรรมเหมือนกับการวัดผลวิธีอื่น และมีหลักฐานสนับสนุนว่ามีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

Nathan , Linda Frances (1995) ได้ศึกษาการประเมินเพิ่มสะสมงานและการสอนของครูโรงเรียนในเมืองโดยศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดแตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเซนต์หลุยส์ ปาร์ค ตะวันออก ในนิวยอร์ก และ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ฟินเวย์ มิดเดิล ในเมืองบอสตัน เมสซาชูเซตส์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู สังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดนิทรรศการของนักเรียน ซึ่งมีการศึกษาถึง 3 ประเด็น ด้วยกันคือ

1.การประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงานมีผลกระทบต่อการสอนและประสบการณ์ของครูอย่างไร

2.การประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนอย่างไร

การประเมิน โดยใช้เพิ่มสะสมงานมีผลกระทบต่อวิธีการที่ครูทำความเข้าใจความเป็นครูของพวกเขาเอง

ผลการศึกษาพบว่า การประเมิน โดยใช้เพิ่มสะสมงานมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับกิจกรรมในชั้นเรียนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

Linda (1993) ศึกษาการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในวิชาพีชคณิต จำนวน 2 ห้องเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบพัฒนาการของครูในการประเมินผล และการประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอน ผลการศึกษาพบว่า ครูได้ข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับตัวนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพิ่มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่โดดเด่นเฉพาะบุคคล แสดงประวัติการเรียนและผลการเรียน นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาครูให้เป็นนักวิจัย นักประเมินผลผู้ที่มีหลักการ และเป็นผู้สนับสนุนที่ดี ในด้านนักเรียนพบว่า นักเรียนรู้จักฝึกหัดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบตนเองมากขึ้น ด้านผู้ปกครองก็มีความเข้าใจในการเรียนการสอนและ โรงเรียนมากขึ้น

Carrie and Eric (1992) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อคณิตศาสตร์ในประเด็นการให้ระดับผลการเรียน และการหาจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง โดยการศึกษาจากนักเรียนระดับชั้นเกรด 12 จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งใช้วิธีประเมินผลแบบประเพณีนิยม กลุ่มที่สองใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียน ผลการศึกษามีดังนี้

1. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการประเมิน โดยใช้เพิ่มสะสมงานกับเจตคติต่อคณิตศาสตร์
ในประเด็นการให้ระดับผลการเรียน

2. มี 80% ของกลุ่มนักเรียนที่ใช้การวัดผลแบบประเมินนิยม ระบุจุดเด่นจุดด้อยเกี่ยวกับ
ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของตนเองอย่างคลุมเครือ ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มที่ใช้เพิ่มสะสม
งานสามารถอธิบาย จุดด้อยจุดเด่นของตนเองโดยเชื่อมโยงระหว่างงานและจุดประสงค์การเรียนรู้
ได้อย่างชัดเจน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาจะพบว่ามีวิธีการวัดตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ
กระบวนการใช้เพิ่มสะสมงานในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการใช้เพิ่มสะสมงานจากงานวิจัย

ผู้วิจัย	กระบวนการใช้เพิ่มสะสมงาน
1. สมชาย มิ่งมิตร (2539)	กระบวนการประเมินผลมี 6 ขั้นตอน 1.ขั้นกำหนดจุดประสงค์ 2.ขั้นการรวบรวม 3.ขั้นการเลือก 4.ขั้นการสะท้อนความคิดต่อชิ้นงาน 5.ขั้นการประเมิน 6.ขั้นการจัดนิทรรศการ
2. ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540)	กระบวนการประเมินผลมี 6 ขั้นตอน 1.ขั้นศึกษาสภาวะแวดล้อม 2.การกำหนดจุดมุ่งหมายของเพิ่มสะสมงาน 3.กำหนดโครงสร้างของเพิ่มสะสมงาน 4.พัฒนาเพิ่มสะสมงาน 5.ประเมินผลเพิ่มสะสมงาน 6.ประสานสัมพันธ์ร่วมชั้นชม
3. ลัดดาวัลย์ ช่อตรง (2540)	การพัฒนาแบบประเมินเพิ่มสะสมงานของครู 1. การสร้างเกณฑ์การวัดและประเมิน Portfolio ของนักเรียน 2. การวัดและประเมินผลการสอนโดยนักเรียน 3. การตรวจงาน สมุดแบบฝึกหัดของนักเรียน 4. ผลงานดีเด่นด้านการสอนของตนเอง 5. การเก็บผลงานที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ พัฒนาวิชาชีพ ได้กำหนดกระบวนการประเมินไว้ 5 ขั้นตอน

ผู้วิจัย	กระบวนการใช้เพิ่มสัมงาน
4.อุพา เวียงกมล (2541)	1.ขั้นกำหนดจุดประสงค์ 2.ขั้นเก็บรวบรวมผลงาน กระบวนการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสัมงาน 3.ขั้นคัดเลือกผลงาน 4.ขั้นสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน 5.ขั้นประเมินตนเอง
5.จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์ (2542)	เพิ่มสัมงาน โรงเรียนมีสภาพและกระบวนการ ประเมินผลดังนี้ สภาพโครงสร้างมี 1.ส่วนนำ 2.ส่วนเนื้อหา 3.ส่วนการประเมิน 4.ส่วนภาคผนวก กระบวนการจัดทำมี 7 ขั้นตอน
ชัยพฤกษ์ เสรวีรักษ์และคณะ (2540)	1.การวางแผน 2.การเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน 3.การคัดเลือกผลงาน 4.การแสดงความคิดเห็นต่อผลงานและประเมินผลงาน 5.การจัดระบบเพิ่มสัมงาน โรงเรียน 6.การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน 7.การประเมินผลงานจากบุคคลและหน่วยงานภายนอก กระบวนการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสัมงานมี 6 ขั้นตอนคือ 1. การวางแผน 2. การเก็บรวบรวมผลงาน 3. การคัดเลือกผลงานและปรับเปลี่ยนผลงาน 4.การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงานที่คัดเลือก 5. การประเมินผลงาน
เบอร์ก และคณะ (Burke and others ,1994)	6. การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน เสนอขั้นตอนในกระบวนการประเมินผลไว้ 10 ขั้นตอน 1.การกำหนดวัตถุประสงค์ 2.การเก็บรวบรวมผลงาน 3.การคัดเลือกผลงาน

ผู้วิจัย	กระบวนการใช้แฟ้มสะสมงาน
	4.การจัดระบบของแฟ้มสะสมงาน 5.การสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกรู้สึกต่อผลงาน 6.การตรวจสอบความสามารถของตนเอง 7.การประเมินผลงาน 8.การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน 9.การปรับเปลี่ยนผลงาน 10.การจัดนิทรรศการ

ผลจากตารางแสดงให้เห็นถึงสภาพและกระบวนการที่ผู้วิจัยท่านอื่นๆ ได้ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางในการวิจัยตามขั้นตอนของ Burke and others (1994) โดยข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนใหญ่ยึดการดำเนินการ 10 ขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานของนักเรียน(portfolio development และกระบวนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ (2542)